

K vprašanju dvojezičnosti

Slovensko šolstvo v STO - ju

Ko se nagiba oblast začasne „zaupniške“ zaveznike vojne uprave zaželenemu koncu in prehajamo po podpisu mirovne pogodbe v novo življenje v STO-ju, zanima vse ljudske množice sto raznih vprašanj politične, kakor tudi gos. odarske narave. Spričo težkih nespornostim in krivic, ki smo jih v času ZVU doživeli tudi v šolstvu, ni nič čudnega, da zanima naše ljudi tudi vprašanje našega slovenskega šolstva v bodoči tržaški državi.

Naši pogledi na to vprašanje so v popolnem skladu z načeli popolne enakopravnosti vseh narodnosti na tem ozemlju v duhu statuta STO-ja. Ti naši pogledi nikakor niso novi, ker jih zastopamo, odkar se borimo za demokratične svobode na naših tleh.

Swoboda narodnih kultur

Resnično bratstvo more uspevati le ob popolni enakopravnosti in ob popolnoma svobodnem kulturnem razvoju vsake narodnosti, ki živi na tržaškem ozemlju. Le popolnoma svobodne etniške skupine, ki niso druga drugi podrejene, morejo gojiti ono iskreno bratstvo, ki je edini porok mirnemu sožitju in vsestranskemu na redku. Občutek popolne kulturne svobode pa bodo imele vse narodnosti le tedaj, če bo prosvetna uprava urejena tako, da bodo šolske in prosvetne zadeve vsake narodnosti urejale in vodile le pripadniki prizadete narodnosti. Ta misel kulturne neodvisnosti so že maja meseca 1945 manifestirale tržaške demokratične množice, ko so preko tržaške konzulte izvolile v Mestni osvobodilni odbor dva prosvetna referenta, za vsako narodnost enega. To načelo bo moralo obveljati tudi v bodoči organizaciji prosvetne uprave v STO-ju.

Koliko in kakšne šole bomo imeli Slovenci v STO-ju

Na to vprašanje bi danes težko odgovorili povsem točno s številkami. Preračunano je da bomo u. pr. imeli skupno s Hrvatimi nekaj nad 90 osnovnih šol. Točnejši bo vsekakor načelni odgovor na to vprašanje, da bomo imeli toliko šol in take šole kakršne bo pokazala potreba slovenskega in hrvatske narodne skupine v STO-ju.

Sicer pričakujemo, da ne bodo krogi, ki se nikdar ne morejo otresti miselnosti, ki je urejala šolstvo lulijske Krajine v preteklosti, poskusili še nadalje ovirati razvoj našega šolstva.

Dva dni pred podpisom mirovne pogodbe je u. pr. znanj g. Mianj odklonil

prostore slovenskemu otroškemu vrtcu pri Sv. Jakobu, ker sta v prostorih nastanjen na dva italijanska otroška vrtca. Prišel bo čas in to prav kmalu, ko se bodo vendarle našli prostori tudi za slovenske otroške vrtce, ki bodo povsod tam, kjer bodo zaradi socialne strukture prebivalstva potrebni. Nekoč so gospodje kazali silno vneto pri otvarjanju vrtcev: Italia Redenta je imela v Julijski Krajini 202 vrtca, ki so vsi služili potujevanju. Sedaj, ko je ta motljivi odpadel, pa bi bilo težko najti primerne prostore za slovenske vrtce? Ljudske demokratične sile obeli narodnosti bodo dokazale da tudi ta problem ni nerešljiv.

Veliko pomanjkanje slovenskega razumnosti, ki kot posledica fašističnega zatiranja ovira še krepkejši razvoj našega kulturnega in gospodarskega življenja, nam narekuje posebno skrb za srednje, strokovne in višje šole. Številni dijaki naših srednjih in strokovnih šol so nam dokaz potrebe po srednjih šolah, ki jih bomo še izpopolnjevali, da bodo popolnoma zadostile potrebam našega ljudstva da bomo čimprej izpopolnili vrzeli v vrstah našega razumnosti, v katerih je zlasti mlajše pokolenje zelo zelo slabo zastopano.

Slovenski otrok v slovensko šolo

Ze ob pripravljanju slovenskih šol v juniju in juliju 1945 smo postavili načelo „Slovenski otrok v slovensko, italijanski otrok v italijansko šolo!“ Ogronna večina slovenskih staršev je to načelo upoštevala in vpisala svojo deco v slovensko šolo brez bojazni, da bi ta prehod kaj občutneje škodil naši mladini. Slovensko učiteljstvo je svojo dolžnost izvršilo v polni meri, zato seveda ne moremo odebavati, da je neko število slovenskih otrok, ki še obiskuje italijansko šolo. Sicer smo mnenja, da imajo le starši pravico odlo-

čanja, ali bo otrok vpisan v slovensko ali italijansko šolo, vendar pričakujemo da bodo naše matere in očetje v polni zavestji svoje roditeljske, kakor tudi narodne odgovornosti v prihodnjem šolskem letu popravili zamujeno.

Drug. državni jezik

Nekateri krogi so borbo naših staršev proti pouku italijansčine hoteli prikazati kot naše nasprotje proti italijansčini in Italijanom. Seveda je bila taka razlaga našega načelnega boja zlonamerna. Nikoli nismo nastopali proti italijansčini, temveč proti neenakosti ki se je kazala v tem, da je po odredbah ZVU bila slovensčina v italijanskih šolah neobvezna, italijansčina v slovenskih šolah prvotno obvezna, kasneje pa polobvezna. S tem pa da je ZVU končno le izenačila slovensčino z italijansčino, ko je proglasila italijansčino v slovenskih šolah za neobvezno predmet, je odpadel razlog našega odpora. Nasprotno, ne le zaradi želje po znanju več jezikov, ki se izraža v pregovoru: „Koliko jezikov znaš, toliko možnosti imaš“, temveč tudi iz osebnih političnih in gospodarskih razlogov moramo le priporočati naši mladini, da se učijo tudi italijanskega jezika. Popolnoma smo si zvesti, da je potrebno, da se naši otroci nauče tudi drugega državnega jezika. Prepričani smo, da bo prav tako predšlo tudi med italijanske starše da bodo zahtevali pouk slovensčine na italijanskih šolah in tako še bolj zblizali mlajši italijanski in slovenski red v resničnem medsebojnem razumevanju in spoštovanju.

Pravica je na naši strani

(Odgovor tov. dr. Vilfana avstrijski delegaciji)

Tovarni dr. Jože Vilfan, šef jugoslovanske delegacije je na zasedanju konference namestnikov ministrov za zunanje zadeve podal svoj odgovor na argumentacijo avstrijske delegacije o vprašanju mirovne pogodbe v Avstrijo. Poleg svojega ustnega ekspozija je predložil na zahtev tudi obširen pismen elaborat s 3 poglavji, v katerem je zavrnil po točkah trditve avstrijske delegacije glede vprašanja Slovenske Koroške, obmejnega predela Štajerske in položaja Gradiščanskih Hrvatov.

V svoje ekspoziciji je tov. Vilfan med drugim razložil, kako sploh postavljajo vprašanje Koroške. Dejal je, da Jugoslavija v nasprotju z avstrijsko vlado trdi, da je vprašanje Slovenske Koroške po vojni popolnoma odprto vprašanje. To vprašanje ni bilo rešeno s plebiscitom leta 1920, kakor poudarja avstrijska delegacija. Plebiscit v letu 1920 se je odigral v posebnih zgodovinskih okoliščinah. Takrat so odločali glasovi poznajših nacistov in pod njihovim pritiskom živeli ljudi.

Nadalje je pobil z dokazi trditve avstrijske delegacije, da Avstrija sploh ni hotela germanizirati Koroških Slovencev ali jih ovirati v njih nacionalno-kulturnem prizadevanju. Dokazal je, da je tudi Saint Germaška Avstrija zatirala Slovence in Gradiščanske Hrvate.

O današnji Avstriji, ki zagotavlja sveti, da je koroško vprašanje že rešeno in da je vse koroško prebivalstvo ne glede na jezik zadovoljno z Avstrijo, kakor je sedaj, je tov. Vilfan dejal:

Današnje politično življenje Slovenske Koroške se razvija v znamenju ponavljanja nacionalnih groženj. Navedel bom samo najnovejši primer. Na Koroškem imajo izvoljenih občinskih uprav. Že ob priliki imenovanja teh uprav v preteklem letu so oblastva zahtevala od njihovih članov pismeno obveznost, da bo-

do zvesti Avstriji, s pripombo, da bo odklonitev podpisa pomenila demisijo. Od takih občinskih uprav, oziroma od njihovih predsednikov (Nadaljevanje na 2. strani.)

Kaj lahko da De Gasperi Trstu

Kalejdoskop je iznašel leta 1814 angleški jzik Sir David Brewster in z njim zaslovel. Vsaj tako trdi Enciclopedia Vallardi. Sestoji se pa iz kartonaste cevke A, v kateri so nameščeni raznobarni drobci stekla in smeti B med sipama C in D (postednja motna). Pred šipo C so pritrjena tri ogledala, 1, 2, 3, tako, da tvorijo enakokrak trikotnik. Ako gledaš pri E v kalejdoskop, vidiš čudovito krasne, strogo geometrične cvetove, ki se venomer izpreminjajo, čim vrtiš cevko A. Kalejdoskop temelji torej na optični prevari in nima za znanost praktične vrednosti, zato je postal priljubljena igrača otrok, prav malih, ker večji se kmalu naveličajo.

V nekaterih deželah imenujejo kalejdoskop tudi „demokracija“.

Rim, 17. II. — FINOCCHIARO APRILE (simpatično ime, kaj ne?) je srčen gospod, ki se ne ustraši nikakega dela, pa bilo tudi čiščenja smrdeče greznice, seveda, ako je to iz higienskih oziror res potrebno. Je sicer poslanec italijanske zbornice in to je ravno dalo povod, da se je lotil čiščenja greznice gospoda ministra državnega zaklada CAMPILLIJA. Mislim namreč moralno greznico. Zakaj? Zato, ker je gospod minister dopustil, prepohl krščanske ljubezni do bližnjega, da je omejeno število že itak bogatih borznih špekulantov na prav demokratičen, a lahek način zaslužilo lep kup milijončkov na račun nevednega ljudstva. Kako? Opravili so neke grozno zapletene bančne operacije z enostavnim vrtenjem številčnega koleška pri telefonu. Res, bister in zavdanja vreden posel!

Gospod minister CAMPILLI se sicer zagovarja, da so potrebno dovoljenje za te nevedne bančne operacije izdali samovoljno gospodje glavni ravnatelji bank sami — čisto sami — brez njegove vednosti. Verjetno je gospod minister jako dobrodušen papači, ki mu fantki lahko malo ponagajajo.

Toda sedaj pride šele najlepše. Nekaj ur zatem, ko je srčni gospod FINOCCHIARO APRILE odprl greznico (moralno) gospoda finančnega ministra, se je pismeno oglašil glavni ravnatelj Državnega Zaklada g. dott. VENTURA, torej ministru CAMPILLI-ju podrejeni višji uradnik ter izjavil, da je on osebno izdal in podpisal potrebno dovoljenje za legalno izvršitev omenjenih bančnih poslov. Smatral je, in to v dobri veri, da mu njegov visoki službeni položaj daje zadostno polnomočje brez nadlegovanja svojega šefa, ki je bil najbrže v kavarni pri črni kavli. Kdo naj mu verjame? Jaz že ne! In sedaj učnega gospoda VENTURO (ali ni to mogoče on!, po vsej Italiji otrokom dobro znani, nesrčni gospod iz nekake otroškega lista: „QUI COMINCIA LA SVENTURA DEL SIGNOR BONA-VENTURA CHE COL MILIONE ecc.“) da, g. Ventura čaka sedaj ta smola, da bo premeščen ali pa pojde v „zasluženi“ pokoj, kjer bo lahko prežvekoval mastno odkupnino za zr. vano službo. Ali ni to svetel in posnemanja vreden vzor krščanske in demokratične vzgoje, žrtvovati se za sbrate v škripcih?! Zlasti za tako visoko specializirane, skoro nenadomesljive sbrate demokristjane, kot je to kup debelih bančnih ravnateljev in sam minister. Ta se bo sednjic pri prihodnji tajni spovedi rešil enega tujega greha več. (Oprostite, ali pa sploh veste, kaj je to tajni greh? To je nekako tako kot prav glasno se smejeti, pripovedujoč sosedu smešno zgodnico, dočim vaš sinko stresa sosedovo hruško). Mogoče si bo tudi, ako je čistočo ljubeč človek, zvečer pred spanjem še umil in izplaknil grehov prazno dušo s steklenico francoskega šampanjca ter zasul sen nedožnega otroka sanjajoč o paradižu demokratske republike Italije. Toda jaz sem skromnega mnenja, da bi bilo v resnično demokratični republiki kaj takega res nemogoče. Pa to naj vas ne razburja, dragi čitatelji, to je moje čisto osebno mnenje, mnenje podpisanega biča.

VSEBINA

Stran 4. — Dvojezična praksa ZVU

„ 5. — Zemljo tistemu, ki jo obdeluje

„ 6. — Les za glasbila

„ 7. — Kmečki upori v naši književnosti

„ 8. — Ognjena zemlja in njeni prebivalci

„ 10. — Domovina

„ 13. — „Mladi svet“ — mladinska priloga Ljudskega tednika.

katerih razmišljati!

ANGLIJA

Britanski fašisti so omogočili pobeg iz taborišča najbolj znanim nacistom s tem da so izkopali podzemne predore v taborišča.

Zaradi pomanjkanja goriva je v Angliji nad 2 milijona brezposelnih - tako je poročal angleški minister dela.

Zveza angleških sindikatov strojnih in pristanških delavcev je zročila vladi spomenico, v kateri zahteva nacionalizacijo (podržavljenje) industrije in navaja kot primer sedanjo krizo goriva. Švedska nadležna pravi: »Velika Britanija si ne more privoščiti milijona in pol vojakov še sedaj pod orožjem in pol milijona delavcev, ki delajo orožje za te vojske.«

GRČIJA

Preko sodišče je obsodilo na smrt 15 letnega dekleta Dukasa, ki je bil obtožen, da je vzdrževal stike s partizani. Njegovega očeta mater in brata pa je že za časa nemške okupacije umorila grška kvizniška tolpa, ki je sodelovala z nemško vojsko proti grškim patriotom.

V Atenah se je začela razprava prot članom centralnega odbora EAMA zaradi tega ker so objavili politični program koalicije strank, glede industrije, poljedelstva, prometa, obdavčevanja in drugih zadev, ki se skladajo z interesi ljudskih množic.

V svojem programu med drugim je zahteval vzpostavitev republike in umaknitev angleških čet iz Grčije.

Po objavi zakona o izrednih ukrepih so v Grčiji preko sodišča pričela z delom. Po sodbah teh sodišč je bilo ustreljenih 120 oseb, 103 osebe pa čakajo na izvršitev smrtni kazni.

AVSTRILIJA

Po poročilih »Oesterreichische Volksstimme« so izpustili na svobodo znanega nacističnega zločinca kapetana in SS Hauptsturmführerja Meinharda Namessniggja. Namessnigg je bil izročen na svobodo po nalogu višjih oblasti.

NEMČIJA

V Stuttgartu je prebivalstvo z demonstracijami zahtevalo, da ameriške okupacijske oblasti odstranijo sedanjo Württenbersko vlado, kajti v tej vladi so trje člani filonacisti in v vsej upravi je mnogo nekdanjih članov SS in celo SSovskih oficirjev.

V tovarni Mahle v bližini Stuttgarta (ameriška okupacijska cona) je obnovljena proizvodnja Dieslov motorjev za nemško orožje »VI«. Nekateri tovarne v Württemberg Badenju proizvajajo električne naprave za raketna letala. To so dejstva, ki dokazujejo, da se do ločevni nemški krogi odrekli ugovom, da bodo ukončili sklenjeno Potsdamsko konferenco o upravljanju vojaškega potenciala nemške industrije. Te tendence povzročajo upravičeno bojazen svetovnega mnenja.

Kot poroča nemška agencija »Dien« iz Münchena je bavarski minister za zunanje zadeve dal dosebnostno amnestijo za izrečitev orožja. Ob tej priliki so bili izročeni oblastem razen drugega orožja trije tanki in ena in dvajset tovov.

Izledeja da bi okupacijske oblasti našle tudi kakšen štirinormni bombnik, če bi se količkaj potrudile.

PO DOMAČI ZEMLJI

Dosledni v borbi za svobodo in neodvisnost

V nedeljo 16. t. m. se je vršila konferenca Slovenske Italijanske Antifašistične Unije za Trst. Konferenci so prisostvovali vsi okrajni in sektorski odbori S.I.A.U. Trsta in mestni odbor.

Konferenco je otvoril tov. prof. Ferlan s kratkim nagovorom, v katerem je poudaril važnost te konference glede na novo ustanovljeno Svobodno Tržaško Ozemlje in na vlogo, ki jo bo morala imeti S.I.A.U. kot predstavnica najširših ljudskih množic pri urejanju razmer v novi državi.

Sledila je prva točka dnevnega reda, in sicer politični pregled, ki ga je podal tov. Bortolutti. V izčrpnem poročilu je pojasnil prilike, ki so nastale s porajanjem nove države: Svobodnega tržaškega ozemlja. S.I.A.U. se je vedno borila za osnovne interese najširših ljudskih plasti tržaškega ozemlja in danes mora svojo borbo še pojačiti, da zagotovi najširšim ljudskim plastem neodvisnost, delo, kruh, gospodarsko, socialno in kulturno življenje našega ozemlja.

Eno izmed najtežjih in istočasno najvažnejših vprašanj je gospodarsko vprašanje. Tisti del tržaškega ljudstva, ki je vedno živel na račun delovnega ljudstva, skuša na vse načine prepričati nas, da je ekonomija STO nujno vezana na pomoč od zunaj, kar pomeni nezgodno odvisnost in zaslužnje. Toda mi vemo, da je osnova našemu gospodarstvu naša industrija, ki more zadostiti vsem ekonomskim zahtevam STO-ja s tem, da zagotovi delo in zaslužek vsemu njegovemu prebivalstvu.

Po tem poročilu je sledila daljša diskusija, v kateri so se javili k besedi mnogi govorniki. Iz njihovih govorov je izzvenela trdna volja pojačiti demokratično Fronto, kajti edino strnjeno vseh demokratičnih sil more zagotoviti STO-ju popolno neodvisnost.

Kot druga točka dnevnega reda je bilo organizacijsko poročilo tov. Pieri-ja. To poročilo je zajelo ves organizacijski ustroj SIAU-ja, reševanje dvojezičnosti, razširjenje organizacije in nje pojačanje s tem, da se okrepi vsi njeni odbori. V svojem poročilu je tov. Pieri prikazal vse dosežke uspehe, a istočasno vse pomanjkljivosti in napake v organizaciji in delu.

Tudi po tem poročilu se je razvila diskusija, ki je nazorno pokazala dosežanje težkoče pri delu

in dala nasvete za učinkovitejše delo v bodoče. Vsak govornik, ki se je javil k diskusiji, je skušal podati svoje izkušnje v delu za razširjenje in pojačanje organizacije, tako da je ta diskusija bila zelo plodna.

Po zaključku diskusije na organizacijsko poročilo je ponovno prevzel besedo tov. prof. Ferlan, ki je kot zaključek te konference prečital resolucijo, ki med drugim pravi to-le:

„Z ustanovitvijo STO-ja so odpadli vzroki nesoglasij med različnimi tujaknjimi političnimi strujami. Prišel je čas, ko mora vse prebivalstvo tvoriti enoten blok, da lahko reši vsa tista vprašanja, ki so izredne važnosti za nas vseh. Ker bo v kratkem imenovan guverner in ker bo kmalu sestavljena začasna vlada, so dolžne vse politične stranke in politične struje sestaviti minimalni program vlade, v katerem mora biti označeno razen specifičnih nalog začasne vlade, kot je volilni zakon in druge naloge manjše važnosti, rešitev raznih vprašanj kot na primer ukinitve raznih ustanov državne uprave, ki so danes v novih prilikah postale odvisne, poenostavljenje vsega upravnega aparata in vse tiste mere, ki so potrebne, da se življenje nove države z vsemi svojimi silami počene v prerajenju in obnovi, ki je tako potrebna.“

Pri vsem tem pa morajo vsi ti programi upoštevati, da ne smejo omejevati pravice svobodno izvoljene ljudske skupščine.

Zaprisega v Trstu

Prisegam, da ostanem zvest Italiji
— kolikor bodo moji trgovski interesi to dopuščali!

Iz Jugoslavije

Kovinarji iz Zenice so se obvezali, da bodo izdelali vseh 340 km železniških tračnic, ki so potrebne za mladinsko progo Šamac-Sarajevo.

Na plenarnem sestanku glavnega odbora Ljudske mladine Slovenije je bil sprejet sklep, da se bo III. Kongres Ljudske mladine Slovenije vršil 15. maja t. l. v Ljubljani, do tedaj pa se morajo izvršiti vse volitve okrajnih delegatov, ki se morajo izvesti od 15. III. do 15. IV. 1947.

Te dni se je pričela gradnja proge, ki bo vezala Titograd z Nikšićem in ki bo dolga 54 km. S to progo se bo glavno mesto Črnogorske ljudske republike povežalo tako z Dalmacijo kot s Hercegovino in Bosno; kar je velikega pomena. Na progi bo 11 predorov v skupni dolžini 2462 m, od katerih bo najdaljši predor v bližini Nikšića, ki bo meril 1230 m (torej ena polovica vse dolžine).

Po členu 21 Zakona o vojaških vojni invalidih morajo vsa tako državna kot tudi združna in privatna podjetja sprejeti v službo vojne invalide, in sicer do 10% vsega osebja, v kolikor to ne bi škodovalo pravilnemu delovanju in varnosti. Odločbo o oprostitvi izda lahko pristojni republiški minister, v nasprotnem primeru pa se podjetje, ki bi se temu uprlo, kaznuje z denarno kaznijo do 20.000.— din.

Nad 25 tisočglava množica je v Splitu sprejela posmrtno ostanke jugoslovanskega konzula v Neaplju Vicka Glunčića, ki je pred 25 dnevi postal žrtev surovega četniškega zločina. Sprejemu posmrtnih ostankov so prisostvovali tudi minister za delo pri zvezni vladi Vicko Krstulović, admiral Cerin, generalmajor Gligo Mandić in razni drugi visoki funkcionarji.

16. t. m. je vojaško sodišče v Beogradu izreklo sodbo nad skupino Hitlerjevih generalov, ki so bili v času okupacije odgovorni za veliko število težkih zločinov na področju Jugoslavije od 6. aprila 1941 pa do konca vojne. Sodišče jih je obsodilo po členu 3, točka 3 zakona o kaznivih dejanjih proti narodu in državi na smrt.

Delavske zadrugе volijo delegate

V nedeljo 16. t. m. popoldne se je vršil v dvorani kina »Ideale« pri Sv. Jakobu v Trstu že dolgo najavljen občni zbor Delavskih zadrug, in sicer za trgovine št. 1, 4, 28, 46, 50 in 69, ki je bil sklican zato, da se izvolijo delegati za kongres Delavskih zadrug, ki bo prihodnji mesec.

Ob 9. uri je dr. Timeus moral sicer prenesti občni zbor za pol ure, kot to predvidevajo pravila za občni zbor in to zato, ker je bilo navzočih premalo članov. Toda članstvo je začelo prihajati v skupinah in ob pol desetih je bila dvorana nabita do zadnjega kotička. Bilo je prisotnih 504 oseb, med katerimi tudi nekaj starih ustanovnih članov Delavskih zadrug, ki so doživeli navdušen sprejem.

Tovariš Ferjencič je v imenu upravnega odbora podal izčrpano poročilo o delovanju Delavskih zadrug in zaključil s trditvijo, da je položaj naših zadrug, ki štejejo danes 57 tisoč članov sicer dober kakšen bo pa v bodoče, je odvisno od članstva samega.

SLOVENSKE KNJIGE

najnovejše izdaje ima v zalogi

LJUDSKA ZALOŽBA V TRSTU

ki sprejema tudi vsa naročila knjižnih in časopisnih izdaj v Jugoslaviji - Društva, opremite svoje knjižnice z novimi knjigami

ZAHTEVAJTE CENIK KNJIG

V Trstu so knjige v prodaji v knjigarni Štoka, ul. Milano

Dvojezična praksa ZVU

M.: Zdrave Vane! Budej!
 V.: Hakramintenajne...! Se ku draguoner, Miče, u tisten kapote... Budej!
 M.: Sej nise duaste pagrešo, Vane...!
 V.: Kne, de ne?!... Ma prmejdše da te nijebe skuare puazno...
 M.: Aaa, ne, ne! Zakaj buo vre več ku sednajst let, Vane, ke sme videvo u unen staren, zguljenen kažuhe, ke je uod ki vre klico pa noven...
 V.: Viš, Miče! Pačasen, pačasen — se le prišo du kapota jen še kaku flača...!
 M.: Bejž no, bejže... Ga ne touče pa glavel!
 V.: Ne prou res, Miče, je ruoba duabra se vele vide... Tu ni ses plahte...
 M.: Ne, zatu ke je s kapota... Plahta je prouonar...
 V.: Ja, griješ pred use suort ledi jen muoreš bet le uoštilen kuker se šika... Ma tude čijen, de se špijendo, Miče?!
 M.: Nanka čentežema ne, Vane... Zuo n neke let rabuote...
 V.: Tude šenka ne nobijena strela neč, denedene... Buo gvišno ses plahte...
 M.: Ses kapota, Vane! Z angleškega kapota je... Pafarban da nga ne jurčke součjuoa jen malo predelan, da ga nijebe prou uleko patleh...
 V.: Sej sen rijeko, de se ku soudet...! Ma me nijebe lahko vele špijeter! Tu ni, Miče, nobijena sramuata... Staven, de je blo tuo zimuo vač ku pu Triještino zaviteh u plahte. Prava rejč! Buh, de suo ble, Miče!
 M.: Te riječen jest, Vane... Družga taku umamuo uadnjeh mi „ex kombatente“ — ku ne: paluomijene kosti, rematižme jen zdej še mešerjuoa...
 V.: Tu ni nobijen špuat, Miče! Al se bš kupo? S kun? Ke je use taku stršansko drago...!
 M.: Ja, mrskešnega be soukle, taku da be uasto gou na ceste... če be leden tele puabret use kr muosejuoa uod Leato...
 V.: Se ledije pamagađuo kuker znajuoa jen muorejuoa, Miče! Vide na, muaja Kata se čijo prou frdamet zdej zel pupe ta viječe!
 M.: Sen čeu ja, de te buo hmalen ušla... Buo res puale kuker pravejuoa?
 V.: Use be blo, Miče! Znaš, de be rade videl! Ma, kaj ke se čije skuare pu mejuoa za juo malo, be rijeko, krstijansko uotpravet...!
 M.: Kaj sanješ, Vane, kaje! Kaj jemeš baronešua za paruačet, al kontešua?
 V.: Je malo za sanjet, Miče! Je prou taku... Zijet, ante buo prou, ga nima kristasa... Je bijeu uosen let pr soudateh, zmijern pa svete ku cegn. Ne muorež prtendijeret... Buh, de je še malo korazhen, priden jen zdrou.
 M.: Ma, sijeleh Vane, tašen zlude ni, ku ga maleš...!
 V.: Čake, čake, nej te zruse... Bš puale šrajo...!
 M.: Ja, ma zmijeren ante ne buo taku...! Mej zlude...!
 V.: Buo, al ne, Miče... Če se aden čije denes spravet ukijep muore glih špijendet: Za kvrtir — buona ušta... za mobiljuoa... za štrmace... za... šušte. Dej pupe kej u ruake... Ja, jen ki je še gvantje... Ki suo druge špeže... Za uohcet nanka ne šrajen... Pej račune... Bš vidot!
 M.: Ja, puale pej buo mrskešua uostala fjetka... Mije glih proula — ta Marija „Msna“ un dan, kaku je tiješko dandenes za anuo pu-puoa paštjenua pres dnarja.
 M.: Ja, Vane, sej je prou tu krivo, da tude fantije ne zrajtajuoa...
 V.: Znaš, de ne, Miče! Ma pesmuoa tu suo bel babje stvari... Pavej ti mene rajše kaj je kej nouga...?
 M.: Un tijeđen suo brbirje končale štrajk...
 V.: Aa, smije zdelo, zakaj se uobraščen prou ku prave, poljske jud...
 M.: Znan, Vane! Ma sen teu riječ tu, da suo tude tije črkostavce be rijeko drukreje un tije-đen končale štrajk, da smuo ble čeu cejt pres cajteng...
 V.: Aaa? Pej se rijeko, de umriješ če nemeš giornala usek dan...?
 M.: Ja, te riječen, Vane, sen bijeu prou ku pres glave — no...!
 V.: Prava rejč! Zihr bijeh ustoule za zmijeren, Miče! Sej ni ku sleparija žnjime... Ne ku šuntajuoa anga čijes družga jen delajuoa greh...
 M.: Tude ti jemeš prou, Vane! Ma sijeleh, buhuare, da naše ledije nijebe kej brate. Zakaj še taku nes jemajuoa, Vane, da smuo šitaste jen barbare...
 V.: Aaaa! Upane suo pej fine, uane...! Mi-ječet bombe u žule jen uotruake nadoužne pretepavet na ceste samo zatu ke šrajuoa pa naše... Ma, de ne menjamuo, Miče, deškorā — suo se pagilihale? Bš nazaj brou?
 M.: Pagilihale? Znaš kaku je, Vane? Zatu, da bojuoa dobile neke več, bš neke več plačo... Taku suo nrdile za: lūč, uoda, gaš, tranvej... Taku bš pr brbirje za se uosnažet pesto stu lir. Glih cajtenge bojuoa mervet...
 V.: Je vre taku uštmano, Miče, de muore le reveš plačet guar...!
 M.: Du pej? Al misteš, da buo šio gspude u škuodua...?
 V.: Se ne zebijuoa uane ne, ni straha, Miče! Ma, čake, glih ke smuo pr gspude — je res, Miče, de suo takua stršansko žalost organezi-jevale, zdej na desijetga?
 M.: Neke malga bendijer je bio s črnen fije-ken... Jen neke tiješ intalino zelijeneh se je kozlio po meste: Talja, Talja... Znaš, da jen je tiješko pa Jetalije...

Na mirovni konferenci v Parizu je bila pravno, s potrebno dvotretjinsko večino, popravljen krivica, ki smo jo utrpeli Slovenci pod fašističnim režimom. Po 28 letih je naš jezik zopet dobil pravico postati na našem ozemlju italijansko enakopraven uradni jezik. To velja za STO, tako za mesto kot za podeželje. S to odločitvijo naj bi postala dvojezičnost cone A dejstvo. S tem se pa nekateri, kot smo prebrskovali in kot so se že pokazali, nočejo sprijazniti. So to nepoboljšljivi šovinisti, ki se paš nikakor ne morejo vživeti v to, da ni več fašizem pri nas tisti, ki je na oblasti in ki izdaja odredbe. Vse, kar je dvojezičnega že danes, po iniciativi in samoodločbi ljudstva, jim je tra v petil! Od napisnih tabel do dvojezičnih tiskovin pa do šolstva.

Veliko je bilo že govora o potrebi prevzgoje ljudi, ki so živeli dolgo dobo v fašističnem mišljenju. O taki potrebi, s katero se mi popolnoma strinjamo, so mnogi še posebno radi govorili na zapadu. Toda kot smo se že razočarali v marsičem drugem, tako smo se tudi v njihovo iskrenost v vprašanju spoštovanja vseh jezikov in narodnosti, ko smo se pobliže

seznani z zapadom na našem ozemlju. Praksa ZVU v postopanju glede uvedbe dvojezičnosti je kaj malo koristila potrebni prevzgoji, bila je celo voda na mlin italijanskih imperialistov, ki so s politiko iztrebljanja in zatiranja našega jezika skušali odvzeti Primorski in Trstu njen dejanski etnični sestav. V potrdilo tega naj navedemo zanimivo zgodbo o dvojezičnosti živilskih nakaznic in o mnenju višjega upravnega častnika ZVU glede tega.

Bilo je v začetku septembra 1945, ko sva se javila z načelnikom trgovine in prehrane ONOO za tržaško okrožje, na prehranjevalnem oddelku ZVU-ja, da doseževa poleg neke statistične zadeve tudi vpeljavo dvojezičnih živilskih nakaznic. Vodja oddelka, Amerikanec major Erdley, me je grdo pogledal, da bi menda laže udarjal s pestjo po mizi, kot je to delal ob najinem prvem srečanju, ko sem posredoval v zadevi nekega našega drugega političnega predstavnika. Toda tokrat se je moč uštel. Sedaj sem točno vedel, s kom imam opravka: s človekom, ki zahteva otipljivih dokazov, številki in dokumentov. Imel sem jih polno aktovko. Vljudno sem mu obrazložil naše želje in polagoma prešel v rapad po v naprej zmišljenem načrtu. Kmalu je barva mize zvenela pod pestrim mozaikom raznopoljskih tiskovin. Major je kmalu spoznal, da na nji ni več

tiskovnega oddelka. Tehtno je pregledoval in prelistaval papirje, spraševal o neznanih podrobnostih v „Adria-Zeitung“ objavljenih člankih; primerjal je številke in zemljevide različnih avtorjev ter se spustil v prav učen razgovor. Toda skušal je vedno uiti na stranpoti in nekako utruditi me. Stalo me je precej truda, naganjati ga znova in znova v pravo strugo svoje naloge. Končno se je le obrnil k majorju ter mu pokimal: „Sem mnenja, major, da bi bilo pravično ugoditi željam tega ljudstva.“ Major pa, ki je uporno nekaj razmišljal, dočim se je kapetan trudil razumeti naše stališče, je imel takoj pripravljen odgovor: „Prav, toda preden se odločimo, bo potrebno zaslišati v zadevi tudi kakega italijanskega izvedenca.“ Vidno olajšan se je dvignil in vprašal v sosednjo sobo: „Gospodična, kdaj menite bi lahko prišel gospod X?“ „Gospod major, ravno na vas čaka v pred-sobi, ali naj vstopi?“ Zmračil se je obraz gospoda majorja, a ni mu preostajalo drugega kakor poklicati čaka-jočega gospoda. Vstopil je skrbno negovan starec, ki je usluženo nagnjen stoji poslušal ugo-tovitve našega že dobro uro trajajočega razgo-vora. Major mu je sugestivno hitel razlagati in si očividno želel dobiti od starega izvedenca za nas neugodno mnenje. In res ga je ta ra-

zumel. Ko se je diskretno odkaljal, je z izbrano govorniško retoriko globokomunno razglabljal, vlekel sem in tja. Iskajoč uničujočega dokaza brezpredmetnosti naše zahteve. Hipoma je obstal sredi začetege stavka, za nekaj časa učinkovito obmolnil in izustil neverjetno go-rostastnost: „Prosim vas, gospodje. Saj o tem je vsak razgovor odveč, kajti ako bi potreba dvojezi-čnih živilskih kart resnično obstajala, bi jo že pred letom dni sami Nemci uoštevvali, ki so skušali, kot znano, ugoditi vsem narodnostnim potrebam Slovencev.“ Major se mu je odobravajoče smehljaj in tel čistiti svojo mizo mojega gradiva. Obrnil sem se k mizi in odprl aktovko, v katero je major kavalirsko vtaknil kup revij. No, tedaj me je major zvedavo pogledal iz-pod nasršenih obrvi in me kot bi ustrelil, vpra-šal: „Povejte, prosim, ali ste vi kak predstavnik MOE-a?“ „Ne.“ „Ali ste mogoče advokat?“ „Moj poklic je postranske važnosti in daleč od vprašanega. Toda kot pošten Slovenec sku-šam služiti svojemu narodu, najbolje kot mo-rem in trenutno predstavljam in zagovarjam stališče ONOO za tržaško okrožje.“ „Stojte, stojte! Že razumem. Pa to bi morali takoj povedati, koga zastopate. A, ste dejali, res? No, oprostite. Najbrže nisem dobro raz-umel, sedaj pa razumem. Glejte, naredili bomo takole: natisnili bomo poleg italijanskih živil-skih nakaznic tudi take dvojezične. Italijanske bomo porazdelili v Trstu. Tržaču in Miljah, dvojezične pa v vseh ostalih občinah.“ „Zakaj pa neki to razlikovanje?“ „Ker vendar tu v Trstu ni Slovencev. Saj sami vaši predstavniki in časopisi trče, do je Trst v bistvu italijansko mesto.“ „Večinoma, prosim. Toda celo iz strogo za-upnega poročila SS-ovca, napisanega pred ne-kaj meseci, ste lahko razbrali in ugotovili, da živijo v predmestjih Trsta Slovenci, kjer tvo-rijo tudi skoro povsod večino prebivalstva.“ Major je streljal vame z očmi. „No, dobro! Naj bo pa po vašem, toda v strogem mestu vendar ne boste trdili nasprot-no. Ali ste imeli tu sploh kdaj kako ulico s slovenskim imenom?“ „Da, prosim. Imamo jih. N. pr. via Slataper, via Bouzzer in ako hočete še via Stuparich, ki sicer kaže na hrvatsko poreklo, kakor pod Avstrijo via Boriojevič, ki pa je bila pisana s kijukico. Poslušajte me, gospod ma-jor. Moj ded je okoli leta 1875, podedoval po svoji teti v ulici San Giusto, torej nekaj ko-rakov od katedrale na onemle griču, tu pred nami, šest del hiš številka 16 in 32. Ali mi-slite, da so vse tete slovenske narodnosti po-mrle brez otrok? In jaz sam nisem rojen na periferiji, v predmestju, temveč dva koraka od Rossettičevega spomenika.“ Major Erdley se je naslonil nazaj, trdo upri-diani v rob mize in me dolgo gledal brez be-sede. Držal sem ujeete njegove jeklenosive ze-nice in šlišal, kako se je brezhibno negovani stari gospod za menoj nervozno prestopil. V grobnem molku, ki nas je obdal, je parket zaškripal kot brzostreika. Naposled se major odloči spregovoriti. Besede so padale počasi kot težka polena: „Vidite gospod, tu je neka razlika. Povem pa vam, da je za sedaj uvedba dvojezičnih ži-vilskih nakaznic nemogoča — iz političnih raz-logov. V koliko pa bi bila mogoča ali celo res mogoča, o tem lahko odloča samo polkovnik Bowman. Kjer so politični razlogi, sem jaz brez moči. Moja naloga je administracija.“ Opisani razgovor se je vršil pred poldrugim letom. Kakšna je bila praksa z dvojezičnostjo potem do danes, je dobro znano. Toda sedaj je enakopravnost našega jezika končno prizna-na in upamo, da celo živilske nakaznice ki so sicer tiskane do polletja 1947 v italijansko ni ne bodo več dolgo nosile med svojimi vrsti-cami skritega poziva: „Qui non si parla che italiano!“. Vendar nas je to zopet do dobra poučilo, da se tudi v bodoče ni udajati utzari o resničnosti demokracije, ki jo tako široko-grudno ponujajo z zapada.

Milko Bambič

M.: Aaaa, ni treba ne! Ma uane čejua drugo, Vane! Čejjua stert vit, da Trst pres Jetalje muore jet puozlo...
 V.: Ma zdej kr je, je, Miče! Sej suo tude naše petpisale... Jest sen le mislo de ne bojuoa... Use sme zdi, de suo, falile, Miče!
 M.: Ne! Jest pej praven, Vane. da suo naše prou strile, jen da suo jen sakramjnsko fino dale ped nus... Če nijebe naše petpisale, bi-jen, Vane, use uočitalo, čiješ, da suo trmaste, da ne cedejuoa jen da niječjuoa mera na svete... Lijete be uostalo use kuker je, Va-ne... Jen hudič be se tuod ugnjzdo še za buhve kerko let... Tu, prou tu suo uane tele, Vane, ma suo jen naše prekrižale račune ta-ku, da bojuoa mogle lepu se uoblizet jen jet...
 V.: Samo, de be ambt uredile, Miče! Zakaj, taku ni muač več naprej...!
 M.: Use se buo uredilo, Vane! Samo pačasen... Znaš, da take gspude se ne dajuoa šle...
 V.: Ne, ne, Zakaj: Pa leske rito tiješt... Ne bah, Miče!
 M.: Jen prou zatu, ke toučjuoa puane, Va-ne, muoremuo jemēt use, glavuo na senjalē. Če ne buo joj znahe, Vane!
 (Nadaljevanje na 16. strani.)

ZEMELJO TISTEMU KI JO OBDELUJE LA TERRA A CHI LA LAVORA

Od svoje poroke je živela Katina Križmanova na „mezadrji“. Sama je bila hčerka kolona, ki je imel le devetero lačnih ust in nič zemlje. Njen Jurij pa je bil doma iz bajte na vrhu hriba.

Kljub vsemu siromaštvu sta se nekega majniškega večera polna ljubezni in hrepenenja, ki jima je polnilo dušo odločila, da se vzameta. Ali niso storili tako njuni starši, njuni sosede, njuni prijatelji? Vsi so se vzeli na gole roke. Vsi so morali le z golimi rokami graditi svojo srečo. Pa je ne bi onadva? Saj sta mlada in zdrava. Kar čutita toplino krvi, ki se jima pretaka po žilah, in ki jima daje moč, da se nobenega dela ne bojita. V srzu nosita radost življenja. Življenjski sok se bo z znojem pretakal iz njunih teles v zemljo, ki jo bosta obdelovala in ki bo rodila obilo. Kdo bo pobiral leto za letom njen najboljši sad, se nista izpraševala. Bilo je samo po sebi umevno, da je gospodar zemlje tržaški bogatin, ki sta mu poleg polovice izkupička od letnega pridelka dolžna še hvalo, da jima je dal hišo in zemljo v najem in da sta lahko postala kolona.

Dvajset let je Katina nosila svoji gospodi v mesto, tja v veliko belo palačo, zelenjavo in sadje od zgodnjih česenj do poznih fig. Dvajset let jo je omamljala že sama pojava njene gospodarice, ki je prihajala v poletnih mesecih v svojo vilo tik nad Katininim domom. Na vsako njeno besedo je pritekla kot sužnja, vsaki njemu želji je ustregla. In nikoli se ni spomnila, da bi stehala sadje in zelenjavo. Gospodarjevim je pripadala ta v neomejeni meri, čeprav je stalo v pogodbi: vse na polovico. Od prve spomladi tja do novembrskega dežja je vstajala sleherno noč, da napravi pri-grizek možu, ki je vozil zelenjavo v mesto. Že ponoči je moral doma, če je hotel biti v zgodnjem jutru pri zelenjadarjih. Res je, da je tam izkupil precej denarja, toda ta denar ni bil njihov. Polovico izkupička sta morala ob koncu leta odšteti gospodarjevim, druga polovica je komaj zadoščala, da se pretolčejo čez zimo in morda zato, da dobita mož in

Pa je prišla narodno osvobodilna vojna. Partizani so taborili tik nad gričem za Katinino hišo. Pod njo je bila v prostornih hotelih nemška generaliteta in gestapo. V taki sosesčini se gospoda ni počutila preveč varno. Iz strahu pred zračnimi napadi ali morebitno partizansko zasado se v vročih poletnih mesecih ni prišla na letovanje.

Katina je prvo leto vojne nosila na glavi te težke jerbase svoji gospodi v Trst. Dala jim je polovico prašiča, za katerega so prispevali polovico kupnine; zredila pa ga je sama s svojo krmo in s svojim delom.

Drugo leto pa je prišlo nekaj vanjo, kar doslej ni poznala. Pričela se je izogibati bele gospodarjeve palače v mestu in vso slanino je obesila v dimnik, da bo za njeno družino. Prav nič ni zardela, ko je srečala na ulici svojo gospodarico. V glasu ni bilo nobene bojzani.

„Kako da mi niste prinesli polovico prašiča? Vem, da ste ga zaklali. Ali ne veste, da mora po fašističnem zakonu kolon tudi kokoši deliti s svojim gospodarjem?“ Tako je očitala go-

kjer so delili zemljiške listine novim lastnikom, je bila nabito polna. Pevski zbor maturantov slovenskega učiteljskega in pevski zbor italijanskega pevskega društva je intoniral delavsko pesem. Ljudstvo je slavilo šele sedaj svojo popolno zmago.

Katina je stala na spodnjem koncu dvorane, da bi ujela vse. Velike, še vedno lepe oči, se se bleščale od skrivnostnega ognja in neizmernega sreča.

V dvorani so odmevale besede govornika in opajale srca.

„Pozdravljam slovenske tovariše in stare kolone, ki bodo postali danes gospodarji zemlje po načelu: Zemljo tistemu, ki jo obdeluje. Resnica je na vzhodu, ne v besedah De Gasperijsa. S tem, da smo uresničili agrarno reformo na našem ozemlju, smo pomagali tržaškemu delavstvu in delavstvu Italije, kjer danes vstaja znova fašizem pod imenom demokristijanstva.“

Viharen aplavz... Za njim nove pesmi slovenske in italijanske mladine, ki je do kraja doumela svečanost trenutka in njegov zgodovinski pomen.

Novo besede, novi aplavzi. Ne le roke oči, usta, srce — vse jim pritrjuje.

Zdajci pokličejo ime: Pausin Giuseppe, Starček se prerine iz množice in stopi pred mizo, da mu izroči lastninsko polo.

„Evviva il potere popolare!“ se utrga iz grla hripav glas. Čez obraz je prebegnil utrinek sreče, ko se je vračal s trdimi, odločnimi koraki od mize v dvorano, razlil se je preko vseh, ki so čakali, da jih pokličejo in tistih, ki so se radovali z njimi.

Klun Giorgio, Cecolin Anna — — —

„Cecolinova je ostala sama z otroki po smrti moža. Posestvo je vzela Banca d'Italia“, budi spomine Katina in preži, da ne bi preslišala svojega priimka.

Križman Juri... Zdaj je na vrsti njen mož. Že gre proti mizi. S pestjo je pozdravil in dejal: „Živijo Tito!“ Vse kakor je prav, vse, kakor bi tudi sama storila in rekla, če ne bi bilo njega. Roke ji božajo listino, kakor da bi se hotele prepričati, je li resnična, je li resnica, da niso več koloni, da je dom na griču njihova last.

„Ne bomo več orali na ukaz gospodarja, ko bo zemlja že zamrzla. Setev ne pojde več v izgubo“, jo je dregnil sosed iz misli.

„Da“, mu je pritrčila, kot bi se zbudila iz daljnih, lepih, a vendar resničnih sanj. Trenutek nato se je zopet zatopila vanje in preslišala vsa nadaljna imena.

„Na slovensko-italijansko bratstvo in na ljudsko voljo bom gradil svojo bodočnost“, so znova zaplavale k njej besede govornika.

„Naša četa v boj...“, je donela pesem...

Katini Križmanovi, njenemu možu Juriju, vdovi Cecolinovi in vsem kolonom je stotič in stotič zatrdjevala, da niso več koloni, da so postali svobodni ljudje. Mara Samsa.

Veličastna manifestacija istrskega ljudstva za Jugoslavijo v Kopru.

sin obleko. Za njo ni ostalo nič. K starim krpam bo prišla nove na krilo in bluzo. Saj še za seme ni spomladi denarja. Od tistega leta, ko sta prevzela kmetijo, in jima je gospodar plačal seme za začetek, sta vsako leto na dolgu zanj. Vsako leto odplačujeta in nikoli ni račun čist. Nikoli ne moreta reči: „To nama bo ostalo, s tem denarjem lahko razpolagava.“

„O, če človek dela na polovico, je kot bi dobival le picho tretjino tega, kar je, dal, zakaj truda in dela nihče ne upošteva, nihče ju ne stavlja v račun. Zemlja srka kapljo za kapljo kolonske krvi od jutra do večera, od večera do jutra.“

V delu in skrbi, kako bo plačala gospodarjeve, so se Katini Križmanovi posrebrili lasje, sonce in burja sta ji razrvala obraz. Dojela je lepoto gričev, ki jih obdeluje in morja, ki se zaganja ob njihovo vznožje. Uživat pa jih ni mogla ne kot otrok, ne kot dekle, ne celih dvajset let svojega zakona. Dan je bil dnevo enač. Garanje in skrb sta se brezizhodno vlekla v neskončnost.

spodinja. Katina je izoblikovala v preprostih stavkih vse, kar je premožgavala v poslednjem letu. Kar bruhalo je iz nje:

„Recimo, da kupimo prašiča. Vsak da polovico denarja, vi pol, mi pol. Toda kaj bi bilo, če bi jaz prašiča ne krmila in zredila? Prašič je moj, ker je zrastlel z mojim trudom. Vi še niste prispevali zanj, in tudi nočem da bi, ker nočem in ne morem več deliti z vami dela, ki sem ga imela, preden je ščene zrastle.“

Gospodarica je užajena odšla. Katina pa se je polna samozavesti vrnila v dom na griču. Še je nosila zelenjavo v Trst, svoje gospodarice pa ni srečala več. Ko se je vračala iz mesta, je vselaj skrila med blago, ki ga je nakupila, tudi kaj malega za partizane; bodisi vžigalne kamenčke, bodisi rezila za britje in podobno. Ti so prihajali v temnih nočeh v njeno hišo, ji prinašali literaturo in pripovedovali o ciljih naše borbe. Med Slovenci in Italijani ne bo več sovražstva, saj oboji živijo že od nekdanj na tej zemlji. Saj se oboji borijo, zato da bi delavec dobil polnovredno plačilo, da bi bilo njegovo, kar ustvarja s svojimi rokami, da bi bila zemlja tistega, ki jo obdeluje, da bi več ne gospodarili fašisti. Tri leta in pol je poslušala Katina te besede in pila njih vsebino. Koncem četrtega se je nemška komanda v hotelih ob obali nenadoma odselila neznano kam. Kmalu zatem so prišli partizani tik do morja in slavili svojo zmago.

Z njimi je slavila zmago Katina in vse delovno ljudstvo, ki je postalo na svojih tleh edini gospodar. Ljudska oblast je pričela uredničevati to, o čemer so govorili partizani. Poklicala je zemljemerce in pravnike, da razmerje zemljo in jo razdelje med kolone ter jih vpišejo v zemljiške knjige kot polnopravne lastnike. Samo v njeem kraju, v Portorožu, je dobilo zemljo osemdeset kolonov. Dvorana,

KRONANJE V ZAGREBU

ANTON AŠKERC

Zvonovi zagrebški pojó,
pojó, da še nikdar takó.

„Le vkup, le vkup, gospod, tlačan!
Oznanjamo slovesen dan!“

Široko ori se naš glas
v poslednjo tja slovensko vas!

V poslednjo tja hrvaško vas
naj slišijo seljaki naš!

Razlegaj se do daljnih dalj:
Matija Gubec naš je kralj!“

Ropče boben gor in dol
po ul'cah, ko še nikol:

„Le vkup, le vkup, oj Zagreb ves!
Seljakov kralj se krona dnès!“

Kjer cerkev Markova stoji,
tja gledat kronanje zdaj vsi!“

Kjer Marka svetega je hram,
pred njim železen prestol tam.

Pred stolom Gubec, kmet stoji...
O srečen, slaven kralj si ti!

Glej, kronanje iz oken vseh,
z balkonov gledajo in streh.

Ponosno Gubec jim stoji,
Motič on govori z očmi!

Poglejte smeli mu klobuk!
Ni li posavski to hajduk?

Zmzelen si za trak je del,
pero kokotovo pripel...!

In Gubcu, glej, možje trije
priklonijo se do zemlje;

Viklonijo se do zemlje,
v škrlat odeli vsi trije.

Priklanja prvi se, veli:
„Naš kralj Matija naj živi!“

Bog spolni ti je željo, knez!
Ves narod v tebi združil dnès!

Tu v Zagrebu, preslavni voj,
htel prestol si meti svoj.

Tu prestol! Glej ga pred sebo:
nad ognjem žoll je ko zlato!

Nanj sede veličanstvo naj!
Váeno prosim: sedaj...!

Bojiš se trona?! — Ti ječiš?
O vreden, da na njem sediš!“

Priklanja drugi se, veli:
„Naš kralj Matija naj živi!“

Brez krone kralja nočemo —
mi kronati te hočemo!

Na tronu svetlem že sediš,
a zdaj še krono to dobiš!

O rači jo, prejasni knez,
iz mojih rok sprejeti dnès!

Zari se ko zlato ti vsa —
saj v živem ognju je bila.

Trepčeš?! Dosti si krepak,
za krono rojen si junak!“

Priklanja tretji se, veli:
„Naš kralj Matija naj živi!“

O kak te diči krone kras!
Kraljev pod njoj je tvoj obraz!

O kralj slovenski, kmetov voj,
na stolu zlatem pred menoj,

od mene sprejmi pa v roko
ognjeno-svetlo žezlo to!

Krepko ga drži! ... Z njim vojui,
lodložnikom zapoveduj!“

In vsi zvonovi zapojó
in tobnarji zabobnajo:

„Matija Gubec — živi kralj!
razlegaj se do daljnih dalj!“

Na tronu Gubec kralj sedi,
z mlvaškim glasom govori:

„Kot kralj dnès prvič gledam vas,
zadnjič slišite moj glas! ...“

Ves narod kronan s' z menó,
s kralievoj venčan zdaj častjó

O -veliki naš petek sam! ...
Kdaj vzkresne stara pravda nam!

Zanjo duh moj vas spremljaj v hramu
tu — pomnite današnji dan!“

D-O-M-O-V-I-N-A

Bilo je prvo leto našega bivanja v tujini.

Zgodnjega junjskega jutra sem sedela v sobi pri oknu. Zunaj se je komaj danič. Gotovo ni bilo še tri ure. Meseca junija je noč najkrajša; v vročih južnih krajih se skoro zdi, da ni noči, kajti nočni zrak ostane še ves prežet in opaljen od presvetlega in prevročnega poletnega dneva; zdi se, da še blesteče zvezde trepečejo v ognju vročega pozno zahajajočega sonca.

Soba v kateri sem sedela, je bila med pritličjem in prvim nadstropjem, v tak imenovanem srednjem nadstropju visoke hiše. Precej nad tem srednjim delom hiše so se na zunaj bočili vzdolž cele ulice visoki in široki obokani hodniki, ali »portici«. Skozi okno se je videl kos ulice in košček trga pred cerkvijo, ki je stala nasproti hiše. Kljub temu da je bila soba prostorna, je v nji ždel večer pomrak, kajti nje edino okno je stalo pod obokanim hodnikom in sončna svetloba je ni dosegala niti v najdaljših in najtopeljših dnevih. Ta pomrak je sicer prijal v poletni vročini, a jeseni in pozimi je bil nad vse mrzel in turoben.

A drugega zgodnjega jutra, ko sem sedela pri oknu, nisem razmišljala o prijetni in neprijetni legi naše srednjenadstropne sobe. Druga nad vse lepa resnica mi je polnila dušo; v nji ni bilo tistega jutra prostora za še tako majhno senco žalostne misli. Kljub zgodnji uri sem bila že pripravljena za pot — za pot domov, na Vipavsko! Na tleh je ležal kovčeg in pri njemu pristonjena temno rdeča, stara in že oguljena potna torbica. Sedela sem pri oknu in gledala na košček trga pred cerkvijo, ki se je polagoma bečl od prihajajoče jutranje svetlobe; gledala sem na postoli, na kateri je ležala sestra. Ona je

spala, jaz pa sem se tiho oblačila. Ali če je ni zbudila moja tiha prisotnost, jo je gotovo moja nemirna skrb, da ne pridemo pravočasno na postajo. Ali jo je morda zbudila tista radostna misel, ki je pela v mojem srcu in bi bila rada vsem izpovedala vsole novico: Danes gremo domov! Morda je bilo tako kajti kmalu, ko sem sedla k oknu, se je ona zbudila in se skoro prestrašila ko me je zagledala pri oknu. Začuden je vprašala: »Otrok, kaj pa delaš tam ob tej uri?«

»Obklekla sem se in se pripravila. Saj grem domov, kaj ne?«

»Seveda gremo« je prihrumela sestra, »A sedaj še ne; je pre zgodaj!«

Toda kljub temu da se ji je zdelo zgodaj, je vstala tudi ona. In ko je prižgala

Iva Breščak

luč, sem videla, da odseva tudi z njenega obraza isto veselje, ki je polnilo mojo otroško dušo. Tudi ona se je začela pripravljati za pot. In z nastajajočo se jutranjo svetlobo, ki je polnila sobo, je posvetila v polmračno ozračje tista posebna prazniška, skoro velikonočna razkošna drhteča radost, ki obišče človeka samo takrat, ko se po dolgem, samem bolečega domotožja in hrepenenja polnem bivanju, vrača v svojo domovino.

Nad vse lepo poletno jutro je sijalo nad mestom, ko sva hčeli s sestro na postajo. A oči niso občudovale tiste lepote; le ko se je vlak zganil ter zavil preko mesta v sončno pokrajino, sem se zagledala vanjo, in zdelo se mi je, da v njej odmeva težak

ropot koles kot lepa pesem, ki spremlja tisto moje dolgo pričakovano, toliko zaželjeno pot iz tujine proti domu. Kolikokrat sem mislila na ta srečen trenutek med dolgim, predolgim letom, dač od domovine! Šla je mimo v te sanje zamaknjene misli in želje siva in pušča jesen, šla je mimo tudi zima. S cvetočo sončno pomladjo pa sta misel in želja postali še močnejši. Kakor v ptici, ki jo komaj vzbujajoča se pomlad nevdružno žene nazaj v svoje rojstno gnezdo, tako se vzbudi ob tem času v otroku in v človeku, ki živi v tujini, nevdružno vroče hrepenenje po domovini. Kajti nobena še tako čudovita pomlad ni nikjer tako lepa kot je čna doma, na rojstni grudi; nikjer drugod nas ovetje ne pozdravlja tako priščno kot v naši domovini; nikjer drugod ne posije na nas sonce tako blagodejno in nikjer ne zré na nas nebo s tako mehkim sinjeplavim, same dobrote polnim pogledom.

Ure in ure je vzki vlak čez bujno in bogate planjave, ki so se iskriče v poletnem soncu od orumeneloga žita in žarele od rdečega maka; vozil je mimo živo zelenih, s temnim mogočnim drevjem poraslih hribov, mimo valovitih gričev in mimo sivega gotovja, med katerim se je zalesketalo v sončnem svitu veliko pravo jezero, kakor da bi nenadoma pogledalo na človeka čisto, mirno sinje oko in ga ljubeče povabilo na svoje, v tihe sanje zamaknjeno obrežje... Druga za drugo so se vrstile pokrajine, druga lepša od druge — a šle so mimo kot slike na filmskem platnu in niso pustile toplega sledu v duši, ker je niso ogrele. Oči so se radoval nad tolikšno lepoto — srce pa je ostalo hladno in mirno; ono je vztrepe-

valo samo, ko je izginila za vlakom beneška in furlanska planjava, ko je izginila tujina. V daljavi so se prikazali prvi, sivi obronki Krasa; prikazale so se tratice od sončne vročine zamorjene in od suhe, skope rdeče kraške prsti izpite trave; pred nami so se že dvigali kupi kraškega kamnja in med vso to sivo osamelostjo so nas ljubeče pozdravili prvi tih, v poletni vročini vase zatopljeni temni kraški hčri... Vlak je obstal na postaji v Tržiču; zadisalo je po morju; ves zrak je bil prežet od tega slanega, prijetnega duha: komaj je oko zaslučilo, resnično morje, že vse zastirto za belo prozorno meglo, je srce v nenadni toploti zadržalo od želje, da bi se odzvalo klicu, ki je šumel okraj megle, v valovih Jadrana. Pot nas je vodila v Gorico. Vlak, ki je prihruumel od morja, preko Krasa nam je prinesel domač in prijazen pozdrav iz Trsta, in nas zapeljal proti Gorici. Ta pot se mi je zdelala polna samih čudežev. V ozkih, gibkih ovinjskih živo plave Soče se mi je zdelo, da se zrcali vsa mehka, sanjava lepota pokrajine, ki se razteza proti Gorici: vse valovite, sveže trave, v katere se na desni kar iznenada spušča in končuje naš vroč in kameniti kraški svet; vsi temno zeleni hribočki, ki se dvigajo iz teh trat in se proti jugu spuščajo v bujno planjavo, posejano z vinogradi, vrtovi in lepo obdelanimi njivami, vsa sončna Gorica... V vsej tej čudoviti pokrajini je otroško srce nenadoma našlo svojo umerjeno toploto in srečo, in tisti resnični mir, tisto radost in veselje, ki jih daje samo domovina.

Isti občutki, ki so se takrat, pred tolikimi leti porajali v otroškem srcu, ko je po prvem, do gem letu življenja v tujini zagledalo svojo rodno zemljo — isti občutki so se vzbujali in se še bolj živi vzbujajo ob vsakem mojem potovanju iz tujine v domovino. Prav tako kot nekdanj, ko zapusti vlak za seboj beneško in furlansko planjavo, zatrepče srce oživiljeno od toplote bližajoče se domovine — kajti samo tu in nikjer drugje najde svoj resničen mir, svojo pravo srečo in radost.

Jack London

Krištof Dimič

64. Naslednje jutro se je pričela razprava. Izvolili so sodnika in medtem ko so določevali poroto, je Dimič slišal Brecka, kako se potihno pogaja z nekim rudarjem za nakup moke. Ponudil mu je 200 dolarjev za funt. A ta se je dvignil čele, ko mu je ponudil 400. Ne dolgo za tem ga je opazil, kako se je vrnil, in z znaki rok zvalil ven nekoga, ki je sedel blizu peči. Nenadoma se je zaslislalo od zunaj zvončkanje pasje vprege. Najbližji vratom je pokukal v mrz in isjavil, da Sam in njegov tovariš na vso moč drvita proti reki. Može se se pomencljivo spogledati in postati nemirni.

65. Sodnik je pozval k tšim in se obrnil k Dimiču: »Le bolj na kratko. Dobro vemo, da hočete dopovedati, da ona stran reke ni bila preiskana, a pričé izjavljajo, da ni bilo sledu proti onemu bregu.«

»Pa vendar se je na nasprotnem bregu skrival morilec, je vztrajal Dimič, ki je izpod trepalnic opazoval, kako si Breck, Lucija in njen mož nekaj šepčejo. Poslednji se je nato z izgovorom izmuznil iz kočé. Ker ga dolgo ni bilo nazaj, je sodnik pozval nekega Sorensena, da ga pokliče, češ, da bodo kmalu glasovali. Dimiču so dovolili še kratek zagovor.

66. Toda Dimič je zagovor vlekel na dolgo, dokler mu ni sodnik jezno segel v besedo: »Mladi mož, tvoje pričevanje je brez smisla. Puška, strelivo in kregla, ki je ubila Joa, pričajo proti tebi. Kaj pa je to? — Odprite vrata!«

Oster mrz je planil v sobo in videti je bilo, kako dirjata dve vpregi proti reki. »To sta Sorensen in Peabody« je nekdo zaklical.

Sodnik je hotel nekaj reči, a je samo odprl usta. Nato je pozval Lucijo, naj pove, kam se možu tako mudi. Ona je kljubovalno dvignila glavo in stisnila ustnice. Nastal je splošen nemir.

Vrnjeni obisk

ste Rus. Pojasnite mi, prosim vas, kako se je vse to zgodilo? Zakaj so naši zapustili mesto? Kje je zdaj fronta? Tako mi je, kakor da sem padel z lune na zemljo.

Naglo in zmeden, kakor bi se bal, da ga oni ne bo hotel poslušati, je Kuzimenko pripovedoval, kako so ga po predstavi „Svatbe Krečinskega“ predali sodišču zaradi razgrajanja v veletržnici, da ga je sodišče nato obsodilo na šest mesecev odvzema prostosti in kako je prišel v poboljševalno delovno kolonijo v sosednjem rajonu, kjer je prebil vso kazen. Pravkar je prispel pes v Zarečensk, ne sluteč, da pride k Nemcem.

13. Potovanje v Berlin

Amosov je predobro poznal ljudi in je takoj razumel, da je Kuzimenko pripovedovanje popolnoma iskreno in resnično. Istočasno pa je bilo jasno, da se mora rešiti nepričakovane gosta čimprej. Zato je svetoval Vasjku, naj se napoti v Gremjačenski odred k partizanom in mu voščil iz vsega srca srečno pot. Tudi če je bil Vasjka nezanesljiv, ni mogel v ničemer škodovati partizanom. V odredu ga bodo takoj spočetka prezkusili.

Ko se je Amosov poslovil od Vasjke, je šel v hišo. Heide je spal in enakmerno smrčal. Odeja, s katero je bil pokrit, se je visoko napela nad njegovim ogromnim trebuhom in se enakomerno gibala v ritmu njegovega dihanja.

Amosov se je tudi spravil spat in si je postlal na divanu. Ko se je zjutraj prebudil in odprl oči, se je srečal s pogledom s Heide om, ki tudi ni več spal.

— Dobro jutro, dragi prijatelj, — je zapiskal Heide. — Dobro sem se naspal. Potovanje me je pošteno utrudilo. Zdaj pa sem svež kakor novorojenček.

— Ali želite zajtrkovati? — je vprašal Amosov.

— Prav rad, — je odgovoril Heide in se začel oblačiti.

Pri zajtrku se je Heide vrnil k vprašanju potovanja Ivana Sergejeviča v Nemčijo.

— Čim več razmišljam o tem, tem bolj sem prepričan, da imam prav, — je rekel. Pač imate pravico do politika in videti, kako se je izpremenil naš Berlin v teh letih. Dobro vam bo delo, ako boste zopet zadihali domovinski zrak. Poleg tega morate delati mesec ali dva v glavnem stanu, dragi Speier. Tudi naše delo se je izpremenilo, marsikaj smo predrugačili. Zivljenje gre dalje.

— Moram razmisliti, — je neodločno rekel Amosov, ki se ni bil še na jasnem, kako naj ukrene glede na ta predlog. — Seveda, predlog je zapečaten in jaz sem vam zelo hvaležen, gospod Heide.

— Tu ni kaj razmišljati, — je ugovarjal Heide. — Takoj odpošljem šifrirano brzojavko v Berlin in poprosim oblast, da na to pristane. Prepričan sem, da bo ugodilo moji prošnji.

Heide je zares odposlal iz štaba brzojavko. Amosov iz previdnosti ni več ugovarjal. Razen tega se mu je zdelo potovanje v Berlin vedno bolj zapeljivo. Glej je pomislil Amosov, — pač ima smisel to potovanje kakor tudi »izpopolnitev« v glavnem stanu gestapa in si ogledati vso to hudičevce kuhinjo. Res je, da skriva do polovane v sebi nešteto nepričakovanih in nenadnih nevarnosti, toda nič manj nevarno ni, če odklonim, ker bi utegnili to vzbuditi sum namer.

Nekaj dni pozneje je prišel odgovor iz Berlina. V brzojavki na Heide la je stalo, da je Speierju odobren prihod v Nemčijo. — Čestitam, — je zavpil Heide, besno mahajoč z b'anketo šifrirane brzojavke. — Kaj sem vam pravil! Dragi Speier, iz srca se veselim z vami. Jutri boste imeli vse nastanite v hotelu »Adlon«. Res, da je tam precej drago, za vruga, vi imate vendar pravico do neke udobnosti!.. Preskrbel vam bom primeren znesek za pot. Poleg tega pa je osebno poročilo vselej boljše od usnega. Poprosil vas bom, da objasnite vodstvu, v kakšnih okoliščinah moramo delati in kakšni so naši uspehi. Zvečer vas bom obvestil o vsem.

Te predloge je Amosov poslušal z zadoščanjem. Sicer pa ni imel nič proti temu, da bi se še »izpopolnil«.

Zvečer se je Heide zaprl v sobo z Amosovom in ga začel uvajati v tekoče zadeve. Natančno je navedel Amosovu točke, kjer so bile razvrščene diverzantske vohunške šole, seznam oseb, ki so bile sprejete v te šole, in najnovejše načrte obveščevalne službe. Zlasti pomembne za Amosova so bile Heidelevo navodbe o javkah nemške obveščevalne službe v mestih ob fronti.

Vse te podatke vam pripravim pisмено do vašega odhoda. Vse točke, vse naslove, vse parole. Medtem pa vam nastejemo ustno, da boste imeli splošen pregled o vsem.

Nato je Heide prešel k partizanom. Prosil je Amosova, naj pove v Berlinu, kako neprestano narašča partizansko gibanje in kako težka je borba z njim.

— V Berlinu, — re rekel, — si niso na jasnem, kakšno nevarnost predstavljajo partizani. Poleg tega pa tam ne uvažujejo posebnosti ruskega ozemlja, kakor so neprehodna močvirja goščavja host in pomanjkanje dobrih cest. Naši vojaki se boje gozdoc, kjer strelja sleherni grm, s'eherno drevo, sleherni panj. Tanki so tu brez moči. In naposled ni nobenega zemljevida, ki bi bile na njem zarisane gozdne steze in zagate, medtem ko partizani poznajo vsak panj na stezi kakor svojih pet prstov. Glede na pomoč, ki bi jo utegnili pričakovati od kmetov, počujte jih, da nanje ni ne moremo računati. Še celo

rajo partizanski odredi. Jedva smo zavojevali kak rajcn nagrade, ki smo jih razpisali za poročila o partizanih, niso prinesle nikakega uspeha. Nasprotno, v sleherni kočii imajo partizani svojega člveka. Vseh pa ne moreš potresti. Huje od vsega pa je hitrost, s katero se formirajo in za se pojavijo partizani. Lahko jih je likvidirati, se deč v berlinskih pisarnah!

Čim da je se je gospod Heide spustil v razlaganje ruskega partizanstva, tem bolj se je razburjal. Njegov obraz je postajal škrlatno rdeč od razburjenja in jeze. Amosov je z zadoščanjem poslušal iskrene tožbe gospoda Heide la Videti je bilo, da povzročajo partizani gospodu Heide lu velike skrbi.

Ko je Heide končal razgovor, je legel spat. Amosov je uporabil to priliko in pod videzom sprehoda se je napotil k Anastaziji Nikitični. Pred svojim odhodom se mu je zdelo važno, poslati komandantu partizanskega odreda nekatere podatke.

Starka je sedela doma pri pasjana Šura j čitala neko knjigo v drugi sobi. Ko je zagledala Amosova, se je razveselila in mu začela pripovedovati kako so se partizan nastanili v Gremjačenskem gozdu.

— Potrpi Šuročka. — Jo je prek'njila Nastasija Nikitična. — To boš potem povedala. Zdaj pa nam pripravi čaja. Šura je šla v kuhinjo in Amosov je sporočil Anastaziji Nikitični vse, kar se mu je zdelo potrebno. Starka ga je poslušala prav pazljivo in si skušala vse točno zapomniti. Iz previdnosti ni hotela nič zapisati.

Amosov jo je prosil, naj sporoči, da bo za nekaj časa odpotoval v neznanu smer.

— Ako pa bi se vam javil član zveze iz okrožja, — je se dostavil. — in bi vprašal po meni, tedaj mu sporočite samo to: »Še« je vrnil obiske. Ali vam je jasno?

— Popolnoma, — je odgovorila Anastasija Nikitična in ni nič izpraševala Amosova.

14. V Berlinu

Naslednjega dne je Heide slovesno izročil Amosovu nemški potni list prepustnico, denar in priporočilna pisma. V tem času je Heide lu uspeš »organizirati« obsežno pošiljko, ki naj bi jo Amosov vzel s seboj v Berlin.

V poslednjem trenutku, ko je Amosov že sede v avtu, mu je Heide izročil zapečaten ovoj.

— Tu je vse, kar je treba sporočiti oblastvu, — je rekel. — Zelo vas prošim, da odprete ta ovj, ko boste že v Berlinu, v glavnem stanu. In zdaj, dragi Speier, vam iz srca želim srečno pot.

Amosov je zaduhč stisnil prženo mu roko in avto je odpeljal. Znanj mesta so zavozili na Smolensko cesto,

Na obeh straneh ceste je letela mimo beloruska pokrakki se jim je nekam mudilo.

ja. Poslušajoč lahko brnenje avtomobilskega motorja, je jina: hoste polja, močvirja. Amosov je sedel poleg šoferpremišljeval o čudovitem potovanju, ki je bilo pred njim. Kdo ve, kako pojde dalje, v kakšen položaj ulegne priti in s kakšnimi ljudmi bo imel opravka? Vse je bilo megleno pred njim, pa vsakem koraku je prežala smrtna nevarnost. Toda treba je bilo iti dalje, o tem ni bilo dvoma.

Amosov je prišel v Minsk ki so ga Nemci do treh četrtin razrušili že v prvih dneh vojne. Za'osten je bil pogled na mrtve odprte razbitih oken, na obžgana ogrodja hiš in kupe razvalin. Nemški vojaki so pohajkovali po razruših učah. Mimo so vozili avtomobili z oficirji.

Amosov se je zglasil pri poveljstvu, pokazal dokumente in takoj ga je sprejel esesovski oficir. Šibak, suh Nemec z monoklom se je pri'azno zarežal, ko mu je Amosov izročil Heidelevo pismo. Povedal je Amosovu, da more jutri odpotovati s potniškim avtobusom v Negorelo, od koder odpelje vlak v Berlin.

Amosov je prenočeval v vojaški gostilni, ki so jo Nemci portavili v bivšem dihaškem konviktu. Esesovski oficir je bil celo tako uslužen, da je preskrbel Amosovu posebno sobo. Amosov je skušal zaspati, toda ni mogel. Živ-

ci so mu bli napeu do skrajnosti. Strahu ni imel. Tu občutek mu sploh ni bil znan, toda zavoda se je važnosti naloge, ki si jo je zamislil, si prizadeval, da bi vnaprež uganil vse možnosti. V to nalogo so bile vprežene njegove misli in volja, da ni mogel zaspati. Poleg tega ga je motil sum, prihajajoč iz sosednjih sob, v katerih so popivali gospodje oficirji, vpitje smeh, ženski kriki in pijano petje ni utihnilo do svita.

Naposled se je Amosov naveličal poslušati, kako se Nemci zabavajo in je šel na uliro. Mesto je bilo zavito v poltmo. Nezanestljiva luč meseca je plaho blodila sredi hiš in razsvetljevala a iznakažene obrise zidovja. V dolgih presledkih so se na križiščih klicale patrolje. Amosov je postal, pridvignil ovratnik površnika — bilo je preli koncu oktobra — in se vdajal vedno istim mislim. Naposled se je odločil, da pojde počivat. Vrnil se je v sobo, slekel površnik, se vrgel na posteljo in v hipu zaspal.

Zjutraj je prišel ponj esesovski oficir, ga peljal zajtrkovati v oficirsko restavracijo, nato pa ga je spremil do avta, ki ga je imel peljati v Negorelo.

Nekaj ur pozneje je Amosov sedel v vagonu vojaškega vlaka, ki je vozil v Berlin.

Na vsej poti — v Belorusiji in na Poljskem — je videl skozi okno vagona povsod enake sledove vojne, porušene postaje pogerišča, mrličje, prazne vasi. Prebivalcev skoraj ni bilo videti. Na redkih postajah, kjer se je vlak ustavil, si videl samo shujšane otroke, ki so pršli kruha. Gizdalinsko opravljeni štabni oficirji, ki so potovali v Berlin, so na svojih fotografirnih aparatih snemali razvaline in te lačne otroke za spomin. Amosov ni kazal nikakega zanimanja za svoje sosede in se je držal proč od njih.

V Berlinu so prispeli zjutraj. Mesto je bilo videti pušto. Na ulicah je bilo veliko število policistov in malo občinstva.

Amosov je šel s kolovrci v hotel »Adlon«, ki je ohrani še nekaj predvojne razkošja. Ko je vzel sobo v tretjem nadstropju se je obrnil, se preoblekel in šel na ulico. Prve slike mestnega življenja, ki ji jih je videl, so napravile nanj močan vtis. Mimoidoši so bili videti bedni, avtomobilov je bilo razmeroma malo, ulice pa so bile puste, samo pri trgovinah so se vile »kačes« žakajoših.

Ob dveh popoldne se je Amosov napotil v glavni stan gestapa, katerega naslov mu je dal Heide. Na poveljstvu so do go pregledovali njegove dokumente, preden so ga pustili naprej. Siva ogromna stavba je bila videti mračna. Amosov se je povzpел v tretje nadstropje, našel iskana-

— Bitte, — je odgovoril nizek g'as, vrata in potkal.

Amosov je vstopil. V sobi za mizo je sedel ne več mlad moški z brezčutnim izrazom na obrazu in oblečen v meščanski kroj.

Amosov lu je povedal, da je prišel v Berlin po ukazu gospoda Heide la.

— Gospod Speier, — so je nasmehnil Nemec. — Vaš prihod mi je bil že sporočen. Tudi načelnik ruskega oddelka je o vsem obvešč'en. Mislim, da vas bo lahko sprejel najpozneje jutri. Kje ste se nastanili?

— V hotelu »Adlon«, — je odgovoril Amosov.

— Ali imate sorodnike v Berlinu?

— Ne. Moji sorodniki so živel v Braunschweigu, zdaj pa ni nihče več živ.

Pogovor je trajal še nekaj časa, nato se je Amosov poslovil, ko je pustil tam svoj nas'ov in telefon. Obedovati je moral v restavraciji hotela. Hrana je bila precej slaba. Vrtar, ki je zvedel, da je Amosov prišel iz Rusije, je uporabil trenutek, ko ni bilo nikogar v bližini, in skušal izvedeti od njega kakšen je položaj na Vzhodnem bojišču. Njegova vprašanja so bila zelo previdna, a tudi iz te previdnosti si razbral neko bojazen. Vprašal je tudi o partizanih, o katerih je prodir glas celo v Berlin, kljub nasprotnemu mnenju gospoda Heide la.

Amosov je šel h kosilu. V hotelski restavraciji je škripal salonski orkester, toda rebra niso bila zaradi tega nič okusnejša. Občinstva je bilo malo in, kakor je Amosovu pojasnil isti vrtar so bili obedovalci došli potniki.

Berlinčani so se odvadi i restavracijam, — je rekel in vzdihnil. — Zdaj so drugi časi, vojna je. Tudi gostom odvzamemo odrezke za meso od živilskih nakaznic, čedoddolka že obvešč'en o njegovem prihodu. Še je pristavil, prav mesa skoraj nič ne dajo. Kaj smo čakali? Da bi lo bil konec te strašne vojne!.. Pravijo, da je na Vzhodu mnogo mesa in masti. Moja sestra dobi večkrat bogate pošiljke od sina. On je oficir na Vzhodnem bojišču.

Po kosilu je Amosov šel na Friedrichstrasse, kjer je stanovala Heidelevo družina. Pošiljko je moral sam nositi, zakaj taksijev in nosačev ni bilo nikjer. Amosov je našel hišo in stanovanje Heidelevo družine in pozvonil. Koščena, suha Nemka mu je odprla vrata. Bila je Heidelevo žena.

— Dober dan, Frau Heide. — je rekel Amosov. — Gospod Heide mi je naročil, naj vam izročim to pošiljko in pismo.

Frau Heide je zardela od zadovoljstva in povabila Amosova, naj vstopi. Pustila ga je v jedilnici in odnesla pošiljko v drugo sobo. Sodeč po času, ko se je tam mudila, in po šumenju, ki je prihajal od tam, je Frau Heide pregledovala pošiljke. Brzčas je bila pošiljke vesela, ker se je blaženo smehljala, ko se je vrnila v jedilnico. Na njena vprašanja ji je Amosov povedal, da je Heide zdrav, jo pozdravlja in prosi, naj mu piše, da je prejela pošiljko.

Še danes bom to napravila, — je rekla Frau Heide. — Zelo sem vam hvaležna za vašo ljubeznivost Herr, Speier.

Pogostila je Amosova z redkim čajem, kakar se je poslovi in se napotil zopet v glavni stan. Sprejel ga je isli postarni Nemec in mu povedal, da je načelnik ruskega (Nadaljevanje sledi)

ŽENSKI KOTIČEK

Za enakopravnost

16. t. m. je bila v dvorani tržaškega kina Massimo konferenca delavskih žena Trsta, ki jo je organizirala tržaška ASIZZ. Konferenci je prisostvovalo preko 800 žena vseh poklicev: bile so delavke, intelektualke, gospodinje itd. Tov. Carletta je podala kratko poročilo o političnih razmerah in pokazala nujnost nadaljevanja borbe za pravice delavskih množic in še posebej žensk. Omenila je težko borbo, ki se jo žene, skupno z demokratičnimi množicami Julijske krajine, vodile v času anglo-ameriške uprave.

Naše ljudstvo je sicer sprejelo rešitev tržaškega vprašanja iz ustvaritve STO — to pa zato, da se ohrani mir, vendar nikoli ne more pozabiti svojih prvotnih ciljev, za katere se je toliko časa borilo. Nato je podčrtala nujnost neodvisnosti STO-ja in odklonila vsako rešitev, ki bi privedla do odvisnosti od dolarja in funtsterlinga.

V svojem referatu je tov. Carletta poudarila važnost tržaške industrije, ki dejansko tvori osnovo gospodarstva Trsta, ki zagotavlja delo in zaslužek tržaškemu prebivalstvu.

Ob zaključku svojega poročila je tovarišica pozvala vse žene v skupno borbo proti vsem tistim silam, ki skušajo razbijati enotnost in bratstvo tukajšnjega prebivalstva in uvesti ponovno iste prilike, kot so bile v predvojni dobi, ko je bila žena še sužnja. Naša žena si je priborila enakopravnost in pravico do popolnega razvoja tako v kulturi kot v gospodarskih in socialnih vprašanjih.

Tov. Carletto so žene večkrat prekinile v navdušenim ploskanjem in vzdiki. Na dnevnem redu so bila še poročila delegatki iz raznih tovarn, in sicer iz tovarne Modiano, iz tovarne Jute, iz tržaških plavžev, iz tovarne strojev Sv. Andreja itd., ki so podale poročila o težkih ekonomskih in socialnih prilikah in še težjih delovnih pogojih v raznih tržaških podjetjih, tako privatnih, državnih in občinskih.

Kot zaključek konference je tov. predsednica konference podala kratko poročilo tržaških žena, ki zahtevajo za enako delo enako plačilo, vsem ženam družinskim poglavarjem enake pravice kot jih imajo družinski poglavarji moški!

Dalje je izrekla zahteve po ustanovitvi otroških zavetišč za naše otroke, tečaje za izpopolnitev v raznih obrtnih strokah, tečaje za bolničarke in mnoga druga vprašanja, ki se bodo morala rešiti v najbližji bodočnosti.

kuhanjem dodamo nekaj kapljic kisa.

* Zamrzel krompir izgubi svoj sladki okus, če ga pristavimo v mrzli vodi in ko začne vreti, vodo takoj odcedimo in ga zalijemo s svežo vrelo vodo.

Lep pomladanski kostim. Značilnosti letošnje mode so ozek pas in široki bokli

Vnetje žleze slinavke (Mumps)

V zadnjih tednih se v Trstu in v okolici vedno bolj množijo slučaji vnetja žleze slinavke. To obolenje se pojavlja posamezno ali v obliki epidemije in na njem zbolijo povsod otroci v šolski dobi in mlajši ljudje. Bolezen, ki napada bolj moške kot ženske, ima značaj mile, nalezljive bolezni in preneha navadno v nekaj dneh, če ni združena s komplikacijami. Bolezen širijo oboleli in ni redek primer, da morajo šolske oblasti zaradi bolezni prekiniti s poukom.

Povzročitelj je ultrafiltrabilni virus, ki nam je doslej nepoznan. Po dveh, do treh tednih inkubacijske dobe, t. j. dobe od okuženja do prvih znakov bolezni, se pojavi ob rahlem zvišanju temperature in lahki angini ter splošnem nerazpoloženju, oteklina na licu ob ušesu, kjer leži žleza slinavka. To je namreč žleza, ki poleg podjezičnih žlez proizvaja slino. Navadno se oteklina razširi na celo stran lica in podbradka, a neredko preide tudi na drugo stran lica. Če izvajamo občutek suhih ust in male motnje v čeljustnem sklepu, mine bolezen v nekaj dneh brez posebnih posledic.

Zgodí se pa lahko, da nastanejo pri tej bolezni neželjene komplikacije. Najnavadnejša, ki se pojavlja pri mlajših moških, je vnetje mod, ki ga spremljajo precejšnje bolečine in ki zna imeti za posledico celo trajno okvaro vida. Bolj redka posledica obolenja žleze slinavke je vnetje srednjega ušesa, vnetje trebušne slinavke, ali celo vnetje možganskih mren. Kadarkoli nastopi vnetje slinavke kot spremljevalec ali posledica kakšne težje bolezni, kakor tifusa ali vnetja srednjega ušesa, tedaj je navadno enostransko, nastopa z neprimerno hujšimi bolezenskimi znaki in visoko vročino ter se konča navadno z ožoginjenjem žleze.

Če zbolí otrok na tej bolezni, je dolžnost staršev, da otroka od okolice ločijo in ga ne pustijo v šolo. Pravilno je, da obvestijo o obolenju šolske oblasti, bolnega otroka pa obdržijo v postelji vsaj nekaj dni. Občutek napetosti kože na licu blažimo z obkladki navadnega oljčnega olja, dobro pa je, če bolnik izpira usta s katerokoli ustno vodo: najbolje s kamilničnim čajem ali razredčenim vodikovim dvokisom. Paziti moramo, da ne nastopijo komplikacije; če se to zgodí, tedaj bo najbolje svetoval zdravnik.

Dr. R. Hlavaty

Lenin kot šahist

Lenin je bil odličen in strasten igralec šaha. Zelo je cenil igro, ki je postala tako priljubljena v Sovjetski zvezi. Maksim Gorki, ki je nekoč povabil Lenina k sebi na odhiti na otok Capri, da bi se tam spočil od napornega dela, beleži v svojih spominih o Leninu: „Imel je sposobnost igrati šah z enakim zanosom, kakor razpravljati s tovariši, jovit ribe ali tekati po kremenitih stezah Caprija, razpaljenih od južnega sonca. Umel je uživati lepoto rastlin v enaki meri kakor pogovarjati se z ribičskimi otroki.“

Iz pripovedovanja oseb, ki so dobro poznale Lenina, izhaja, da se je Lenin bavil s šahom zlasti v svoji prvi mladosti in pozneje, ko je moral preživljati dneve neaktivnosti v izgnanstvu. Takrat mu je bil šah igra za zabavo in odmor. Lenin se je še zamlada, ko mu je bilo osem ali devet let, priučil šahovske igre od svojega očeta, kultiviranega in vsestransko izobraženega pedagoga, ki je naučil svoje otroke tudi šahirati. Oče in Leninov starejši brat Aleksander Uljanov, ki je bil zaradi revolucionarnega delovanja obsojen, sta bila Leninova najboljša soigralca pri šahovski deski.

„Najprej je dobival partije očeta, pripoveduje Lenin o začetkih svoje šahovske igre, „potem sva si z bratom nabavila šahovski učbenik in sva začela z bratom premagovati očeta.“

Ko je dovršil univerzo, je prišel Lenin za advokatskega pripravnika k samarskemu odvetniku Bardinu, enemu najmočnejših ruskih šahistov v tistem času. Znani šahovski teoretik in večkratni soigralec slovitega šampiona Rusije Čigorina Bardin je, da bi izenačil sile, često Leninu podaril konja, kmalu pa se je te dariljivosti naveličal ter igral brez tega poklona svojemu nasprotniku.

Pozneje, ko je bil Lenin zaposlen s svojo družbeno in znanstveno delavnostjo, se ni mogel več posvečati šahu, v svojem 29. letu pa je bil od carske vlade pregnan v Sibirijo in tedaj mu je bila zopet dana možnost, da se je posvetil šahovski igri.

„Lenin je ljubil šah — pripoveduje tedanji Leninov soigralec v šahovskih partijah — tako strastno kakor Marxa. To pa zategadelj, ker je ta igra odgovarjala njegovi psihološki nepretrgane borbe, v kateri je hotel Lenin na vsak način premagati svojega nasprotnika. Šah je pri Leninu tudi dajal duška njegovi neukrotljivi stvariteljski energiji.“

„V igri Vladimira Iljiča — pripoveduje Lepesinski — se je vedno čutila uporno močna misel. On se ni ogibal šahovskih otvoritev, katere priporočajo izkušeni šahovski pravilniki kot preizkušena pravila za otvoritve. Nenadoma pa se je njegova misel obrnila nekam v stran od receptov, ki jih priporočajo pravilniki in tako je potisnil nasprotnika v slepo ulico s popolnoma originalno potezo. To pomeni, da si je zamislil neko nepričakovano kombinacijo, katero je zasledoval potezo za potezo, prikazujoč na ta način vse logične posledice svoje ideje, ki mu je lebdela pred očmi. Njegov zmeden nasprotnik je občutil, da se krogi njega zožuje železni obroč. Skušal se je izmotati iz klešč, v kateri je zašel, in iz katerih se ne bo izmaknil do konca usodno neizbežnega konca igre.“

Kot objektivno merilo za moč Leninove igre se lahko vzame dejstvo, da je Lenin nekoč igral na slepo, t. j. ne da bi gledal na šahovnico, tri partije. Vse tri je dobil. Vsak strokovnjak bo potrdil, da je sposoben takšne igre le nenavadno nadarjen strokovnjak, recimo profesionalen šahist.

V emigraciji v Ženevi, na Capriju in v drugih mestih je Lenin takisto igral šah, čeprav je vse svoje sile posvečal politični aktivnosti. Le po povratku v Rusijo in po Oktobrski revoluciji je za vedno dal slovo šahovski igri.

Po V. PANDU.

ŠAH

S februarjem je pričela največja in najpomembnejša šahovska prirediteljska in privlačna turnir Sovjetske zveze — po velikih uspehih sovjetskih šahistov v dvobojih z USA in z Veliko Britanijo, po turnirju v Groningenu nihče več ne dvomi, da je sovjetski šah vodilni na svetu, tako po kvaliteti kot po organizaciji. Letos se turnirja udeležuje 22 v številnih predtekmovalnih izbranih mojstrov in vele-mojstrov. Šestkrat zapored je na sovjetskih državnih prvenstvih zmagal Miša Botvnik, zmagovalec na turnirju v Groningenu. Bo-li letos tudi zmagal? Šahovski strokovnjaki skoro brez izjeme pričakujejo njegovo zmago. Kako tudi ne, saj je Botvnik po smrti svetovnega prvaka Alješina vsesplošno priznan za najboljšega šahista sveta. Pozornost sveta ne bo obrnjena v to, ali bo on prvi ali ne, marveč kdo bo drugi, tretji itd. in za koliko bo prahitel svoje sotekmovilec.

Da čitatelje nekoliko seznanimo z Botvnikovo igro, prinašamo eno njegovih najzanimivejših partij, in sicer partijo, ki jo je igral l. 1945. v radijskem dvoboju SSSR — USA v pravokom Zdrženih držav Denkerjem.

Damski gambit

Match USA — SSSR 1945

Beli: Denker	Črni: Botvnik
1. d2 — d4	d7 — d5
2. c2 — c4	e7 — e6
3. Sb1 — c3	e7 — c6
4. Sg1 — f3	Sg8 — f6
5. Lc1 — g5	d5 × c4
6. e2 — e4	b7 — b5
7. e4 — e5	b7 — b6

Denker je izbral ostro varianto. Misil je, da bo našel Botvnikovo teoretično nepripravljenega za tako ostro, skoro bi rekel neproizvolno igro. Botvnik mu je pokazal nasproti.

8. Lg5 — h4	g7 — g5
9. Sd3 × g5	h6 × g5
10. Lh4 × g5	Sb8 — d7
11. e5 × f6	Lc8 — b7
12. Lf1 — e2	Dd8 — b6
13. 0 — 0	0 — 0 — 0

Raznostrane rošade so skoro vedno znak borbe na nož, borbe na življenje in smrt. Nasprotnika tekmuje v tem, kdo bo hitreje uprizoril napad na sovražnega kralja. Sledeče poteze to jasno pokažejo.

14. a2 — a4	b5 — b4
15. Sc3 — c4	c6 — c5
16. Dd1 — b1	Db6 — c7
17. Se4 — g3	e5 × d4
18. Le2 × c4	De7 — c6
19. f2 — f3	d4 — d3 !!

Tekača črni ne sme vzeti, ker izgubi potem damo. Po tej potezi grozi s prehodno potezo Lf8 — e8+ da vzame figure na c4. Beli mora kriti tekača.

20. Db1 — c1	Lf8 — c5 +
21. Kgl — h1	De8 — d6
22. Dc1 — f4	Th8 × h2 +

Presenetljiva žrtev v poziciji, ko je beli že menil, da se je z zadnjo potezo ubranil napada črnih figur na kralja.

23. Kh1 × h2	Td8 — h8 +
24. Dd4 — h4	Th8 × h4 +

Če bi beli igral 24. Lg3 — h5, bi prišlo po Kh2 — g3 25. ... Th5 × g5 z izgubo dame. Toda tudi izbrana poteza ne pomaga več.

25. Lg3 × h4	Dd6 — f4
--------------	----------

Beli se vda, ker izgubi še eno figuro.

Učinkovita partija, ki je zelo važna tako v teoretičnem kot v strateškem pogledu! Kaže vse značilnosti Botvnikove igre: odlično poznanje teorije, ostro igro, ki pa vendar temelji na splošnih strateških principih, ne na pu-stolovščinah. Prav zaradi te lastnosti njegove igre mu bo težko kdo kos.

O PROBLEMHI

Posebna veja šaha je problemski šah. V čem obstaja ta šah? Na eni strani v sestavljanju takih šahovskih pozicij, ki imajo v sebi nekaj zanimivega, nekaj presenetljivega, nekaj, kar bi za navadno šahovsko partijo pomenilo poseben dogodek. Tudi sestavljalci objavljajo svoje kompozicije v časopisih. Bralci-šahisti potem rešujejo naloge, ki so postavljene v kompozicijah. Večinoma se take naloge glase: mat v dveh potezah, mat v treh potezah itd. Problemi se imenujejo dvopotezniki, trojpotezniki itd. Pri končnih in študijah so naloge širše postavljene. Tam je treba najti pot do zmage, oziroma do očitno dobljene pozicije, ne glede na število potez.

Velika vojska reševalcev, k z večjim ali manjšim uspehom, z mnogo navdušenja in zadovoljstva rešujejo po komponističnih sestavljenih problemih, tvorijo drugo stran problemskega šaha. Podobno kot v poeziji. Na eni strani pesniki — na drugi občinstvo; ki se nad mojstrstvi deli navdušuje. Problemski šah se zato pogosto imenuje šahovska poezija.

V prihodnji številki bomo prinesli problem, ki ga je sestavil eden največjih šahovskih kompozitov sveta L. Kubbel iz Leningrada.

1 V daljni vzhodni deželi je sredi velikega parka stala razkošna palača mogočnega šaha Abdulhama; bila je iz belega marmorja, a zlate kupole so se bočile v nebo.

2 S palačo je bil spojen s košatimi palmami čudovit gradič, ki so ga krasili balkoni in stebrički; to je bil dvorec šahove edinke, lepe prestolonaslednice Sobeide.

3 Notranjost dvorca ni v svojem razkošju prav nič zaostajala za svojo zunanostjo. Sobane so bile okrašene s svilenimi preprogami, mozaki, slikami in lestenci.

4 Sredi tega razkošja je pod lepim baldahinom sedela na svilenih blazinah deklica, princesa Sobeida. Okrog nje pa so sedele na preprogi njene mlade dvorjanke.

5 Plesalke so plesale, a drobni zamorčki so se kopicali pred princesinim ležiščem. Toda kljub sijaju in zabavi vam ni v njenih očeh nikoli zaigral žarek sreče.

6 Nenadoma je Sobeida prekinila najlepšo zabavo, pograbila z mizice zlato čašo in jo jezno vrgla med svoje družice, da so se razbežale kot preplašene ptičke.

Trst, 20. svečana 1947

Priloga Ljud. tednika

1

Povest partizanske zvestobe

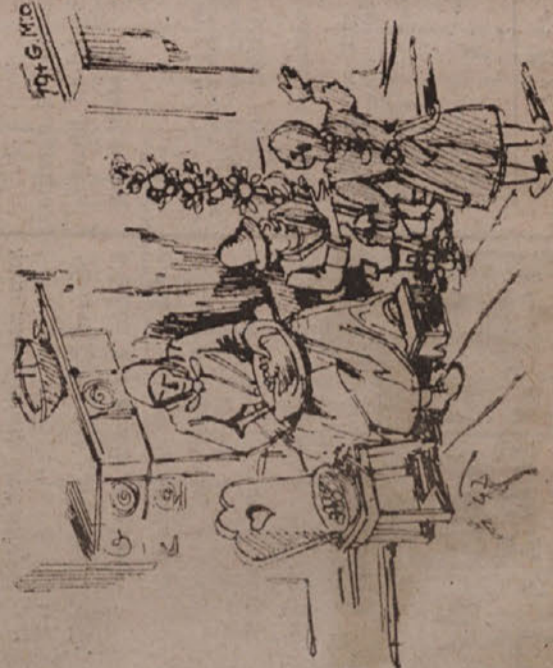
Po Fonetu Seliskarju
Ilustrira Albert Sisk

1 Na Kalu, majhnem hribovskem naselju pod gozdnatim Kumom, stoji skromna, a skrbno urejena domačija mladega gospodarja Blaža in njegove družine.

2 Trinajstletni Blažev sin Pavlek je pasel krave, iskal lesnike, borovnice in jagode za svojo sestrico. Najbolj pa je ljubil gozd in detroč potok, ki je šumel v njem.

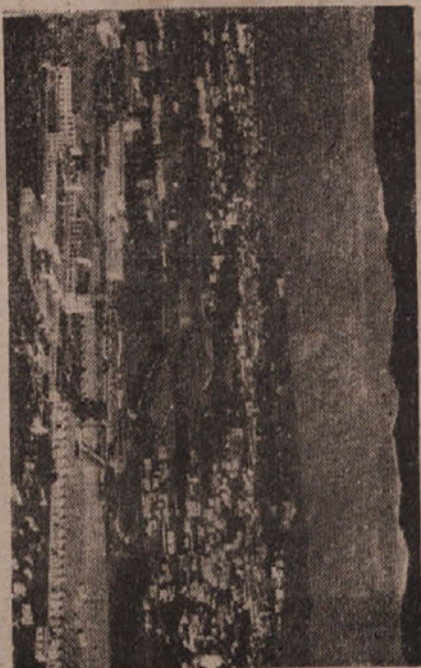
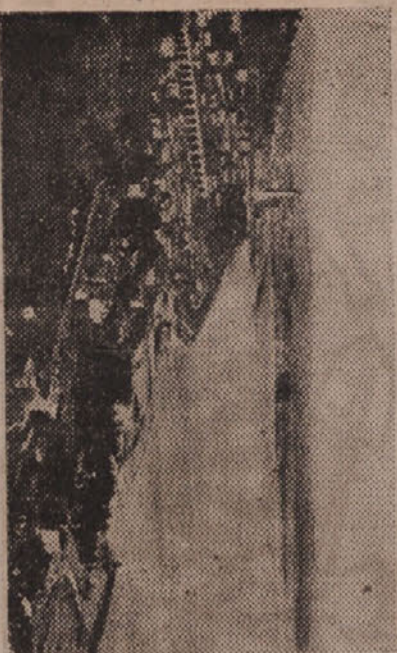

3 Nekega čemernege deževnega dne je mati trla orehe za velikončno potico Pavlek in mala Marička pa sta obdelovala butaro in jo krasila s pisanimi trakovi.

4 Nenadoma je vstopil v hišo orožnik Prinesel je očetu Blažu poziv za vojaške vaje. »Kaj bo vojna?« pade težko na gospodarja Blaža in vso njegovo družino.

Gotégnifi so mejo med nas...

Toda ta meja nas ne loči in nas ne bo ločila nikoli! Prav tako kot vi, ki ste v Jugoslaviji, bomo mi, ki smo ostali tostran meje, ljubili slovensko besedo. Prav tako kot vi, bomo tudi mi usmerjali svoje moči v delo in učenje in s tem dokazali, da smo vaši nedeljivi bratje. Svojim italijanskim tovarštem pa bomo v prijateljskem sodelovanju dokazali, da smo mlajšina bodočnosti.

MLADI BRALCI IN TOVARIŠI

Ko sem imel toliko let kot jih imate danes vi, bi bil zelo rad bral kaj lepega. Toda takrat je bilo prav malo listov in knjig za mladino. Takih knjig, ki bi bile okrašene s podobami, pa skoraj nič. Če smo pa katero iz takih, smo jo toliko prelistavali, brali in gledali da smo vse znali skoraj na pamet, zgodbo in podobe.

Danes vas večkrat zavidam. To liko lepih knjig in listov izhajaja za vas da jih je vsako leto za cel kup. Ne vem, ako ulegnete vse prebrati. In vsaka zgozba vsak spis ima tudi podobe, da laže razumete, kar berete. Da bi bil jaz imel vse to, ko sem bil še malhen deček! Ali se zavedate, kaj imate? Ali veste, da listi in knjiga nista samo za zabavo? Ni dovolj, da samo zlijete v podobe, ampak se morate z branjem tudi učiti lepega slovenskega jezika. In z jezikom se hoste naučijo tudi hitreje do našo krasno slovensko zemljo. Zavedati se hosta, da ste Slovenci in hoste nosilci na to.

Pa samo to tudi ni dovolj! V knjigah in listih je še mnogo drugega koristnega branja. Če hoste vse pazno brali in si zapomnili, hoste dostali modri dobri in noreni ljudje. Le tako hoste lahko v bodoče, ko hoste zrasli, pametno vodili usodo našega naroda imeli bratsko sočutje do svojega bratstva in nogumno srce, kadar se bo troha bojazni za pravico! Na ta način sa hosta izkazati kot prvi Slovenci in najlepše služili svoji domovini.

Pred vami leži nov list. Samo za vas je. Imejte ga za prijatelja in to variša in učite se iz njega! Če hoste to storili, bo gotovo kateri izmed vas postal pisatelj in bo pisal za mladino in za odrasle. Takrat bom jaz že zelo star in ne bom več pisal ampak samo bral, kar hoste vi lepega napisali.

Pričakujem, da se bo to zgodilo. Zdravo, mladi bralci in tovaršiči!

FRANCE BEVK

France Bevk, sin kmetkih staršev, se je rodil leta 1900, v Zakoceli pod Poreznom. Je največji slovenski pisatelj na Primorskem.

Tudi naši mladi ni naspisal cel kup pesmi, povesti in pesmi. Bevk se je vedno bori za svobodo in skupno s partizani reši našo Primorsko fasistične pete. Postal je voditelj primorskih Slovencev.

Motiv s Kontovella
Risal: Angelj Dancelj - stanec IV, razreda na Kontovellju

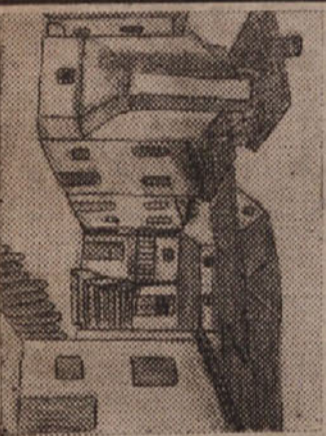
Slovenci smo tudi preprosti ljudje

Slovenci smo tudi preprosti ljudje, prvotni kot kamen in glina; a vendar obutimo tiste gorle, ki vemo, kaj je bolečina.

Pri delu ocvinimo vedno pomen, pomagamo bratom v trpljenju; ljubezni ki dušam najgloblji te sen, nas spremlja v vsem našem življenju. Z njo marimo zemljo, vse bližnje ljudi, vso vero, vsa naša spoznanja in kadar na srečo nas vse zapustijo, nam ona življenje oznanja.

Slovenca smo tudi, preprosti ljudje, prvotni kot kamen in glina; a trdno v telesu je zvesto srce in zdelo živit domovina.

VIDA TAVERER

LUNA IN ZASPANČEK

Lunica srebrna sredi tihlega neba, našemu Ivančku ljubko se smehlja:

„Ni te svam, zaspancek, s kurami greš spat, priiti rajši k meni malo pokramljati!“

Noč tako je svetla, zvezd gori nebroti, priiti, fantek, priidi, dolgočas je nočoj!“

„Kaj, pri tebi, luna naj bi vsoval?“ se smeji zaspancek, „rajiš bom zaspal.“

Žalostno obrne lunica se stran, solze kakor lesnik ji privro na dan.

ZDRAVKO OCVIRK

ČRNI VRAN

(IZ RUŠČINE)

Pripovedoval vam bom slučaj, ki se mi je dogodil v letnem letu. Navadil se je mlad rumenokljun vran, da mi prilet: dod okno. Verjeto je bil sirota. In jaz sem imel tedaj polno vrečo ajde — hranili sem se namreč ves čas z ajdovo kašo. Črni vranček je priletel vsako jutro na okno, jaz sem mu naspil ajde in vprašal:

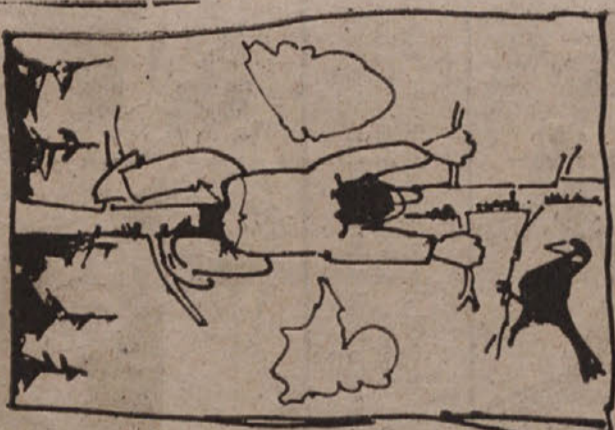
Na jesen se mi je zgodila nesreča: šel sem, da vzamem ajdo iz zaboja, a tam ni bilo ničesar. Glej, kako so me lopovi okradli! Polovico kumarice je bilo še na krožniku, tudi to so odnesli! Lačen sem legel, da zaspim. Vso noč sem se premetaval. Zjutraj posredam v zrcalo, ves upadel sem bil od lakote.

»Lop, lop!« nekdo na okence. Na deski pred oknom tkra črni vran na steklo.

»Glej meso«, se pojavi v meni misel.

Odrpen okno in stegnem roko. A on skoči na drevo. Jaz skozi okno za njim do veje. On više, jaz se vzpenjam. On še više in sam vrh: ne morem do njega, preveč se ziblje. A on, nesramnez, gleda dol name in govori:

»Hočeš kaše, norček?«

»Hočeš kaše, norček?«
Malo je pozabal in odlelet. In tako vsak dan, ves mesec. Hotel sem doseči, da bi na moje vprašanje: »Hočeš kaše, norček?« rekel: »Hočente!«

A on samo odobira rumeni kljun in kaže rdeči jezik.
»Pa do'ro«, sem se razjezil — in opustil učenje.

ŠALJA

Zakaj je luna vedno tako grozno bledeja?
Ker nobeno noč ne spi.

Zinso z njim posebno zadovoljni. Zinso v zdravi bi imeli radi delo, pa so vkljeni v prepise. Vse mora tako, kakor hoče vodnica. Kadar koli kaj zasuka po svoji volji, je narobe. Kar bi radi, vse se razbije ob Vlasti. Kar začne Luc, se pome-sreči, čeprav ga žene želja, da bi svobodno delal. Mladih ljudi ne morejo razumeti in jih neprestano krotijo. Življenje teče v samih nasprotjih.

JOZE PAHOR

Mladi tovaršiči!

Vsak opis vsega učnega in dela v šoli ter udeleževanja v pionirski organizaciji nam bo dobrodošel. Vsebi bomo tudi radi in najboljše objavili. Zato pošiljajte pri-spevke, kakor tudi rešitve križank na naslov: „MLADI SVETI“, priloga Ljudskega tednika, via Imortani št. 5, Trst.

LUC

(Vrebotna sestankov, ki so izšli v Ljudskem tedniku)

Luc je bil suha prekla, ker je med vojno stradal. Zdravniki so povedali, da je malokrvnen in je predlagali, naj bi šel v kolonijo.

Tako se znajde v Portorožu, kjer ima številno družbo; najljubši prijatelji pa so, mu šielan, rudarski sin iz Idrije in Martin, ki se ga je prijelo ime »Okafiks« ter »sinko Debelinko«.

V koloniji »Jadrani« vodi skupino, ki so v njej vsi trije, tovaršiča Vlasta. Ta ima o koloniji svoje misli, trije prijatelji pa svoje. Skupaj jedo, se igrajo se kopajo v morju, snijo in doživljajo različne dogodivšine. Ves red v koloniji je tak, da

NAVPIČNO: 1. ime narodnega junaka, 2. zajmek, 3. kazalni znamenje, 8. prometno sredstvo, 9. organi, 10. iglasto drevo, 11. ta (hrvaško), 12. denar (okrajšava).
VODRAVNO: 2. veznik, 4. nepokren človek, 6. bodala rastlina, 7. imamo najraje, 13. spone, veča, 14. moško krstno ime.

FIZKULTURA

JUGOSLOVANSKO PRVENSTVO

Rdeča zvezda-Kvarner 2=0

V nedeljo je bila na Reki odigrana zaostala tekma za jesenski del jugoslovanskega nogometnega prvenstva med beograjsko Rdečo zvezdo in domačim Kvarnerjem. Za tekmo je vladalo med reškimi športniki veliko zanimanje ter se je na igrišču zbralo čez 5000 gledalcev. Obe enajstorici sta nastopili v svojih najboljših postavah, Beograjčani z Mitičem in Rečani z Matošičem na čelu.

Rdeči zvezdi se je poznalo, da v zadnjem času ni mogla trenirati na prostem. Medtem ko je prvi polčas pričela s peklenskimi tempom, je v drugem delu popustila. V 45. minutah prvega polčasa pa je dokazala svojo veliko vrednost. Odlikuje se v dovršenem obvladavanju žoge, v hitrih in dobro zamišljenih kombinacijah, v izredni povezanosti krilske vrste z napadom in v taktiki napada, kjer so vsi igralci stalno menjavali svoja mesta. Skratka, to je enajstorica z vsemi bistvenimi potezami, velikimi enajstoric. Reškimi športnikom je pokazala krasen nogomet!

Kvarner, ki je v tej tekmi igral borbeno in z veliko voljo do zmage, je po tehniki in po skupnosti daleč zaostajal za Rdečo zvezdo. Vendar pa ni s tem rečeno, da ne bi v nedeljo lahko izvel neodločen rezultat. Seveda velja to samo za drugi polčas, ko je Rdeči zvezdi zmanjkalo sapa iz zgoraj povedanega vzroka. Še več, ravno v tem delu je Rdeča zvezda zabil oba gola. Krivdo nosi neodločen napad, ki ni znal izrabiti več stootstotnih prilik.

Po začetnem udarcu so domači takoj prešli v napad, ki ga je obramba Rdeče zvezde odbila. Po tem uvodu Kvarnerja pa so vzele vajete v roke Beograjčani in jih obdržali do konca polčasa. Napad za napadom se je valil pred domači gol. Drug je bil duhovitejši od drugega. Reška obramba je v teh 45. minutah dala vse iz sebe ter pokazala, da če pravi zid. Posebno stari Matošič je bil nepremostljiv. Odlučno se je tudi izkazal vratar Raunik, ki je ubranil nekaj strelcev Mitiča in Tomaševića v stilu, ki bi mu ga zavidal vsak vratar.

V drugem delu pa se je slika bistveno spremenila. Rdeča zvezda je bila primorana vstopiti v obrambo, Kvarner pa je napadal. Lovrič je v nekaj akrobatskih posegih (ni bil zamen pred leti reprezentativni vratar) pokazal svojo velike zmoglosti. Njemu se ima Rdeča zvezda zahvaliti, da so njena vrata ostala v tem razdobju neomadeževana. Pritisk Rečanov je trajal do 32. minute, ko je Rdeča zvezda z neusadnim protinapadom prešla v vodstvo. Tomašević, ki je zamenjal mesto z Jezerkičem, je ušel svojemu večnemu čuvarju, izigral branilca in iz zelo težke pozicije plasil žogo v desni kot Ravnika. Ta uspeh je še bolj vzpodbudil Beograjčane, ki so 4 minute za tem po Arandjeloviću drugič potresli nasprotnikovo mrežo. S tem drugim golom je klonila tudi reška morala. Gostje so zopet vzele igre v svoje roke ter v preostalih minutah nevarno napadali, vendar pa spričo odlične obrambe niso mogli povzročiti rezultata.

Rdeča zvezda: Lovrič, Stanković, Petrovič, Djajić, Drakulić, Drenovac, Tomašević, Mitič, Jezerkić, Arandjelović, Sečerov.

Kvarner: Raunik, Deluca, Matošič, Stefanović, Marčetić, Lavrenčić, Flaiban, Luccesi, Petro, Belcastro, Starčić.

OSTALI NOGOMETNI DOGODKI

Pokrajnsko prvenstvo: Montebello-Torpedo 2:2; Škedenj-Krmiln 4:2; Tovarna strojev-Ronke 1:1; Gaslini-Izola 2:0 (par forfait); Gradiska-Piran 3:1; Koper-Milje 3:2.

Okržno prvenstvo: Nabrežina-Tovarna strojev II 4:2; Primorje P-Kraljevič 3:1; Col-Dreher I 6:1; Dreher II-Ponziana II 2:1.

Italijansko prvenstvo: Bari-Lazio 1:0; Sampdoria-Roma 4:0; Torino-Triestina 1:0; Milan-Vicenza 3:2; Livorno-Napoli 2:2; Venezia-Bologna 2:0; Modena-Alessandria 0:0; Juventus-Atalanta 4:1; Brescia-Genova 5:1; Inter-Fiorentina 4:0.

KOŠARKA

V finalnih tekmah za Tomašević pokal so v soboto in nedeljo igrala moštva Cola, Roianeseja, Črmelja in Delavske športne zveze. Zmagovalec je postal Col. Drugo mesto se je priboril Roianese, tretje Črmelj in četrto DSZ. Rezultati: Črmelj-DSZ 38:10; Col-Roianese 44:16; Col-DSZ 52:21; Roianese-Črmelj 35:32; Roianese-DSZ 28:22; Col-Črmelj 48:14.

PARTIZANSKI MARŠ

V nedeljo je bil izveden na 33 km dolgi progi Partizanski marš za moštva. Rezultati: 1. DSZ (Bitežnik, Uršič, Tessera); 2. Sv. Ivan (Schillani, Koren, Neppi); 3. DAZ II; 4. K. K. Petros.

SPORTNI DROBIŽ

V St. Moritzu so se končale mednarodne tekme v umetnem drsanju. Pri moških je zmagal Švicar Gerschwiller pred Južnoafrikancom Apfelom. Med ženskami si je priborila prvo mesto Američanka Merillova, na drugo mesto pa se je plasirala Angličinja Adamsova. V tekmovalju parov je zmagal belgijski par Bauwriet-Lapeyova.

Hokejska tekma med reprezentanco Amerike in Anglije se je končala z visoko zmago Amerike v razmerju 8:1.

Bivši svetovni teniški prvak Tilden je bil zaradi zločina proti pravosti obsojen na 9 mesecev zapora.

Ameriška prvakinja v umetnem drsanju Ann Scottova bo nastopila na evropskem in svetovnem prvenstvu v umetnem drsanju v Davosu in Stockholmu.

Poljska hokejska reprezentanca 30 ljudi je odpotovala v Češkoslovaško, kjer bo trenirala s češkoslovaško reprezentanco. Pripravlja se za svetovno prvenstvo, ki bo v Pragi.

Francoska plavalna zveza bo v septembru priredila evropsko plavalno prvenstvo. Povečala je vse članice Finca, razen Španije.

V Bruslju bo 15. februarja boksarski duoboj med reprezentanco Francije in Belgije.

Češkoslovaška teniška igralca Časka in Drobny ki sta gostovala v Egiptu, sta se vrnila v domovino. Drobny, ki je tudi izvrsten igralec hokeja na ledu, je še pričel trenirati. Igral bo v češkoslovaški reprezentanci.

Italijanska nogometna zveza je ponudila češkoslovaški zvezi, da bi se v tem letu odigrali dve nogometni tekmi med obema državama. Igrale bi mladinske in prve reprezentance obeh držav.

Velika Britanija je odpovedala svojo udeležbo pri svetovnem prvenstvu v hokeju na ledu.

Kako bo sestavljena nogometna reprezentanca kontinenta

Mednarodna nogometna zveza je napovedala za 10. maj nogometno tekmo med reprezentancama Anglije in kontinenta. Tekma bo v Glasgowu. Za sestavo reprezentance pridejo v poštev igralci, ki so bili v sezoni 1946 v najboljši formi. Med temi igralci sta tudi dva Jugoslovana, in sicer igralca „Partizana“ Čajkovski in „Rdeče zvezde“ Mitič. Češkoslovaški športni tednik „Naše ceste“ je že sestavil predlog reprezentance kontinenta, katero bi sestavljali sledeči igralci: Homič (ZSSR), Holmquist (Švedska), Stefan (Švica), Čajkovski (Jugoslavija), Parola (Italija), Ludl (ČSR), Sörensen (Danska), Mitič (Jugoslavija), Bobrov (ZSSR), Ben Berek (Francija), Albano (Portugalska).

Tudi v Chamonixu so se Jugoslovani dobro odrezali.

Iz St. Moritza so jugoslovanski smučarji odpotovali v Chamonix, kjer so se še boljše odrezali kot teden dni prej v St. Moritzu. Rezultati posameznih disciplin so:

Tek na 18 km: 1. Kjurua, 2. Rytka (oba Finca); 3. Stumpf (Švica); 4. Schilt (Švica). Jugoslovani Tone Razinger je dosegel 13. mesto, Knific Jože 15. mesto, Klančnik Lojz 18. in Zemva Lovro 19. mesto.

Smuč: 1. Orreiller, 2. Couflet, 3. Elance, 4. Penc (vsi Francija). Prvi Jugoslovani Moinar Saka je zasedel 19., Praček Ciril 23., Kobljer 28. in Bertoncel 32. mesto.

Skoki: 1. Giederu, 2. Ruud, 3. Thrane (vsi Norveška). Prvi Jugoslovani je bil Mežik na 16., Fingar na 18., Klančnik na 19. in Polđa na 24. mestu.

LENARD STRAND-ova

zvezda na lahkoatletsk em nebu

Lenard Strand je 24 letni mladenič, ki se je kakor komet pojavil na lahkoatletskem polju. Še pred štirimi leti je bil nepoznan v športnem svetu. Ko je 1941. leta prvič tekmoval na neki lahkoatletski prireditvi v svojem rodnem mestu Malmö, ni nihče pomislil, da bo ta mladenič čez noč postal najnevarnejši tekmelec svetovnih lahkoatletom Anderssonu in Höggju. Takrat je pretekel 400 m v času 32 sekund. Seveda je takoj postal član domačega lahkoatletskega društva „Malmö AI“, ki je po švedski poznano pod kratko MAI.

Nastopila je vojna. Lenard je za dve leti moral prekiniti s smotno gojitvijo lahke atletike. Postal je vojak. Leta 1944., ko je bil odpušen iz vojske, se je rešno oprjel treniranja. V začetku ni dosegel bogve kakšnih uspehov. Manjkalo mu je hitrosti. Njegovo ime se je prvič pojavilo v svetu 1945. leta, ko je v teku na 1500 m le za 2. sekundami zaostal za Anderssonom. Dosegel je čas 3.47.0. Še istega leta pa je na prvenstvu švedske prvič premagal Anderssona. V Stockholmu pa je tudi veliki Gunda Hägg moral položiti orožje. Uresničilo se je Häggovo prerokovanje: „Pazite na Lenarda! Ne bo dolgo, ko nas bo vse premagal.“

Lenard Strand ni tako močan kot Andersson, ne tako žilav kot Hägg, ima pa močno srce, mogočna pljuča in železno voljo do borbe.

Lenard je največja nada švedske za olimpijske igre, ki bodo 1948. leta. Njegova karijera se je šele pričela. Mlad je še, poln nezlomljive volje do lahke atletike. Tudi v privatnem življenju je človek na mestu. Ne kadil in ne pije alkoholnih pijač. Pravi športnik!

ZA BISTRE GLAVE

Napev

Križanka

1	2	3	4			5	6	7	8						
9			10	11	12	13	14	15	16	17	18		19		
20			21			22		23					24		
25	26	27	28									29	30	31	32
33						34							35		
36					37	38			39	40	41		42		
43					44			45	46				47		
48	49	50	51					52					53	54	55
56					57			58	59				60		
61					62		63	64		65	66		67		
68					69			70		71			72		
						73		74		75					

Vodoravno: 1. število; 5. slovenska reka; 9. prostor v cerkvi; 10. rusko moško ime; 14. ton; 16. jajčece; 19. spanje; 20. pesem; 21. del glave; 22. kraj pri Ljubljani; 23. lakota; 24. nadav; 25. geslo naše dobe; 33. pogled; 34. zgodba; 35. rimsko božanstvo; 36. mlevski izdelek; 37. oblika tekočine; 39. reka v Aziji; 42. vrata; 43. rudnina; 44. pokrajina ob Jonskem morju; 46. mera v glasbi; 47. zemljiška mera; 48. glodavec; 52. protinožci; 56. malik; 57. vogel; 59. kos suhe zemlje; 60. opaž; 61. žensko ime; 62. življenjska tekočina; 64. igralna karta; 65. nogometni izraz; 67. češki kulturni delavec (prijatelj našega naroda, ki je deloval nekaj časa tudi v Trstu); 68. pokrajina v Aziji; 69. jeza; 70. osebni zaimek; 71. veznik; 72. reka v Aziji; 73. žensko ime; 74. pivo; 75. pevodna žival.

Navpično: 1. čutilo; 2. posoda; 3. štetje let; 4. sila; 5. plod; 6. žuželka; 7. skaplina; 8. žensko ime; 11. rastlina; 12. zanos; 13. razvojna stopnja metulja; 14. boj; 15. zaščita; 16. nevednež; 17. tkani; 18. pritok Donave; 25. domača dežela; 26. pisatelj basni; 27. pokrajina v Jugoslaviji; 28. gorovje v Sovjetski zvezi; 29. moško ime; 30. reka v Sovjetski zvezi; 31. pritok Save; 32. število; 37. pisalna potreščina; 38. napis; 40. torba za spise; 41. zveza; 45. egiptovsko božanstvo; 46. kazalni zaimek; 49. števnik; 50. tekočina; 51. nekdanja država ob Tigrisu; 53. oblika papirja; 54. pripadnik izumrlega naroda; 55. pasja pasma; 58. moško ime; 59. četveronožec; 62. vprašalni prislov; 63. žensko ime; 65. reka v Nemčiji; 66. struja.

Šifrirana anekdota

Aleksander 1 2 3 4 5 4 — 6 2 — 7 8
 9 1 10 3 — 11 4 8 12 2 13 10, naj 4 9
 14 10 9 4 kako 15 2 3 6 8 in 8 13 bi mu
 6 8 — 4 9 7 8 3 13 4 3.
 „16 17 10 5 13 4 — 18 2 — 17 4 —
 18 — 18 8 13 19 10,“ mu je 1 2 3 2 3 —
 11 4 8 12 2 13.

Rešitev ugank iz predzadnje številke

ŠTEVILNICA

1. K, 2. KRK, 3. Drina, 4. Davnina, 5. Kovičar, 6. Nirvana, 7. Ikona, 8. Oda, 9. A. Kri ni voda.

KVADRATNA DVOJICA

1. Sloj, 2. Lipa, 3. Opal, 4. Jalovec, 5. Vile, 6. Klan, 7. Cna.

NAGROBNI NAPIS

Diofant je bil deček do 14. leta, z 21. leti mu je zrastle brada, s 33 leti se je poročil, z 38 leti je dobil sina, ki je umrl, ko je on imel 80 let. Ko je sam umrl, je imel 84 let.

ŠIFRIRANA ANEKDOTA

Pravijo, da je nekdo igralec Verovšek privezal petkronski bankovec na vrstico in ga vtekel za seboj. Ko so ga spraševali, kaj počenja jim je odgovarjal: „Plačo vlečem!“

REBUS

Riba pri glavi smrdi.

SLAVNI IZREKI

1. Sokrates, 2. Ludvik XIV., 3. Arhimed, 4. Goethe, 5. Galileo Galilei, 6. Emil Zola, 7. Julij Cezar, 8. Shakespeare (Hamlet), 9. Pilat, 10. Ludvik XV.

Zložilnica

Iz črkovnih dvojic *ak, am, di, eg, ji, ig, in, kl, la, lm, lo, na, on, or, or, re, ri, sa, sp, tr, uv, vl* sestavi enajst besed, ki pomenijo: 1. kinematografsko delo, 2. rastlino, 3. rimsko božanstvo, 4. del nože, 5. mesto v Italiji, 6. moško ime, 7. prometno sredstvo, 8. prepir, 9. del telesa, 10. šivalno potreščino, 11. zagozdo. Prve črke teh besed, brane zapored, povedo ime in priimek slovenskega pisatelja, zadnje črke pa njegovo najbolj znano delo.

Rešilec

Mogoče bo koga neprijetno presenetilo, da je pripadla prva nagrada nekemu, ki je bil pred nedavnim že nagrajen. Toda povedati moramo, da tov. Uršič sploh ni bil izžreban, temveč smo mu nagrado kar podellili, ker je bila njegova rešitev najpopolnejša. Za ostali dve nagradi smo pa izžreballi med približno enakimi in je izid torej sledeč:

- I. Drago Uršič, Gorica, ul. Trieste 54;
- II. Šprohar Pavla, Suhorje 48, Košana;
- III. Dekleva Albina, Postojna, Vojkova 20.

Med rešilci so postali nekateri že kar naši znanci. Čudi nas, da to pot nismo prejeli rešitve tov. Lebana. Pri tej priliki prosimo njega in ostale nagrajence, da nam sporoče, če so prejeli odposlane nagrade. Veseli smo tudi rešitve — čeprav nekoliko skromne — učenke Laure Čačeve; kar pogumno naprej. Sploh pa naj nam rešilci kaj pišejo; katere ugank so jim bile najbolj všeč, katere se jim zde pretežke ali pa morda celo prelombe; ali si želje rebusov, številčnih magičnih kvadratov, kaj podobnega kot so bili „slavni izreki“, križank, šifriranih anekdot; kaj jim najmanj ugaja. Treba je, da vse te stvari veroo, da se bomo znali ravnati — vsaj do neke mere — po željah rešilcev.

KUPON št. 6

zane gradno tekmovalju Ljudskega tednika

Kramar z juga

Mož obesi preko rame oprinjato svoje krame, proti Trstu se napoti; rad prodal bi svoj „prodotti.“ „Le od mene kaj kupite! Prima robo tu dobite! Pravo lakoto imam, izpod cene vam jo dam; in brezposelnosti obilo dam, za l'ro celo kilo. Če z obleko ste ubogi, nekaj črnih srajc v zalogi tuđ vedno še imam, če želite, vam jih dam. In če hočete kaj prncev, ali vojnih kaj zločincev, če želite si ustašev ali sl'čnih kaj pajdašev tuđ te lahko dobite, dolgobrade in obrite. Le kupite našo kramo, saj jo res poceni damo. Kar želite, vse dobite, le jedračne ne prosite. tē ne morem vam prodati, sam jo moram kupovati.“ Kramar se neznansko dere, kupcev se pa nič ne zbere. Slabo mu cvelijo posli, kajti redki so zdaj osti, ki te robe si želijo. Kramar Trstu de: „Adio!“ Proti jugu se obrne in solzico si utrne.

Tako tudi bo!

Nad rabo našega jezika se „Voce libera“ spotika. Izkušnje pa učē nas in navade; kedor spotika se, ta končno-pade.

Tržaški tramvaj

Kdor čaka, ta pričaka, pradedje so dejali, ker v tistih dneh tramvaja, pač niso še poznali.

Če v našem mestu pradedje bi živeli, pregovora bi tega nikoli ne imeli.

Oh, te cene!

Tine: Ljubi Tone, posodimi 200 lir.

Tone: Nimaš denarja?

Tine: Imam, a premalo. Veš, včeraj sem videl v izložbi čevlje, ki so mi bili zelo všeč. Stali so 5800 lir. Danes sem jih hotel kupiti, pa sem vzel teh 5800 lir s seboj. Pred pol ure sem bil v trgovini, a stanejo zdaj že 6000 lir. Zato prosim, da mi posodiš 200 lir.

Tone: Kdaj si bil, Tine?

Tine: Pred pol ure.

Tone: Na, tu imaš 400 lir in hitro teči v trgovino. Zdaj stanejo gotovo že 6200 lir in če ne pohitiš, bodo spet dražji.

BOG NAS VARUJ

Treh nesreč na svetu nas varuj ljubi Bog: kuge, lakote in kobilic! No, kuge v Trstu najbrž ne bo. Še tisto malo, kar jo je, se bo sčasoma porazgubila. Z lakoto se bomo tudi nekako sporazumeli, saj mi je zadnjič nek delavec rekel, da je le enkrat na

dan, a da ima jota dokaj boljši tek, kakor če bi jedel trikrat dnevno. A kobilice ljubi moji, to nam je vražja zadeva!

S kobilicami je tako: če jih ni, je dobro, če so, je hudo. A kobilic ni vedno. Imajo svoja leta: kobilčja leta Vrag vedi, od kod se vzame kobilčje leto. Nad deželo se spuste celi oblaki grozne pošasti in požro vse, kar jim pride golazen ni; ne petrolej; ne nafalin nič ne pomaga. Iz tega sledi, da so kobilice hujše zlo kot stenice in molji.

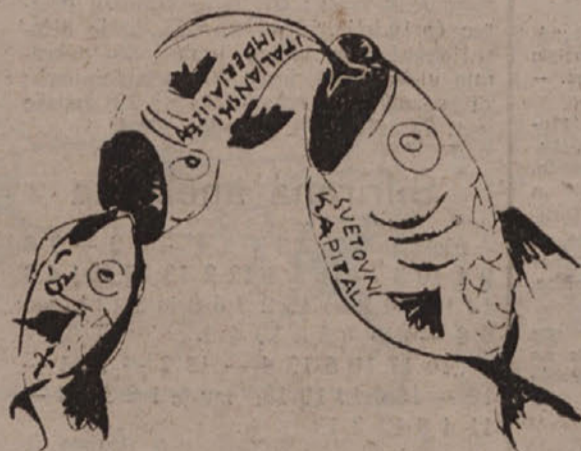
„Le kaj nas straši s kobilicami,“ bo vzkliknj bralec teh vrstic. „Te golazni pri nas ni in je ne bo.“ O, kako se motiš, ljubi bralec! Letos je zapisano, da celo v statutu zapisano, da bo v Trstu kobilčje leto. In če bi bil, ljubi bralec vsaj malo odprtih oči bi moral že sam opaziti prve znanilke te hude nesreče. Kobilice so že tu in vedno več jih je! Z dneva v dan bolj prepravljajo tržaške ulice in prav paziť že mora človek, da katere ne pohodi. Po uradnem štetju sicer ne vemo točno, koliko jih je že trenutno v Trstu, a okoli desetstisoč jih bo nemara.

In nič ne kaže, da bi jih oblast pričela preganjati. Nasprotno, celo uradno goje to golazen! Da, da, če verjamete ali ne: celo mobilizirajo kobilice kar na debelo in že kaže, da bo na slehernega Tržčana prišla po ena. Neverjetna zaostalost merodajnih oseb, ki ne store ničesar zoper to nesrečo! Ogromna številka v proračunu jasno kaže, koliko škode za Trst bodo storili ti nepregledni roji kobilic. A merodajni gospodje so menda kar pripravljene z obema rokama podpisati ta astronomski kobilčji proračun!

Huda je ta, reč s tržaškimi kobilicami! Pravijo, da jih je prinesel nekaj zahodni veter. Presimo boga, ljubi moji, da bi jih kak bolj naklonjen veter v doglednem času sprot odnesel. Ne rečem, da vseli. Nekaj jih lahko ostane, recimo, takale na vsakem križišču po ena in še nekaj za rezervo. A da bi se drenjale po cestah in kar promet ovirale, to vendar ni nikomur podobno.

Da, da, ljubi bralci, zato molimo takole: „kobilic kobilic, o Gospod, teh nas reši!“

Velike ribe žro male

Potegavščina

Gospod Jaka: Zdajle vas bom pa potegnili; gospod Miha, le poslušajte.

Gospod Miha: Kar začnite; a potegnili me ne boste, sem vse preveč previden.

Gospod Jaka: Torej: pri nas imamo psa in če mi damo klobaso, jo takoj požre.

Gospod Miha: Smešno! To vendar ni nikaka potegavščina! To naredi vsak pes.

Gospod Jaka: Pa sem vas le potegnili.

Gospod Miha: Kako in zakaj?

Gospod Jaka: Prvič zato, ker pri nas sploh nimamo psa in drugič: tudj če bi ga imeli, bi

mu ne dali klobase, ker jih samj radi jemo.

Šovinst v nebesih

Pred nebeškimi vrati je stal šovinst in prosil svetega Petra, naj mu odpre rajске duri: „Kdo ste vi“, ga vpraša nebeški ključar, Zemljan je napel junaške prsi in s poudarkom povedal: „Sem tržaški šovinst!“ „Potem pa ta kraj ne bo za vas“, je rekel svetj Peter, „kajti tu so razen italijanskega tudi vsi ostali jeziki uradno priznani.“ Šovinst je odšel na luno in sedel na zadnji krajec ter bridko zajokal. A v nebesih si zaradi tega ni nihče solze obrišal.

Miče
jen Vane

(Nadaljevanje s 4. strani.)

V: Ma, de je blo vre use u giornale, Miče, kakui buo?! Se kej brou?!

M: Huade ti lepu u viječer na sestauke jen ten te bojuu uobrezluziše use natenko... Zdej jest neman cajta, Vane... Zdrave! Muoren tiječ...

V: Zdrave, Miče, zdrave! Muoren pej prou jet, necuoj...!

OKOLICA, 16 februar 1947.

...Isto kot Jane.

POGOVORI S CESTE

A: Letošnja tržaška zima je še hujša kot 1929. leta.

B: Ne bi rekel. Tedaj smo imeli razen mraza in snega še jašste nad sabo.

A: Amerikanci pravijo, da atomске bombe ne dajo za nobeno ceno iz rok.

B: Lepo od njih! Prav od srca želim, da bi jo do sodnega dne obdržali v mejah svoje dežele.

A: Ali berete kdaj „La Voce libera“?

B: Ne. Nimam namreč nika kega smisla za humor.

A: Italija je pripravljena oskrbovat Trst z vsem, kar ima na

razpolago. Kaj menite, ali bo lahko častopila tudi makarone?

B: Makaronov verjetno ne a luknje v makaronih, te bi bila gotovo pripravljena dobavljati po zmernih cenah.

A: Zadnjič je sredi ceste zelo počilo.

B: Je kdo ustrelil?

A: Ne, le nek šovnist je slišal slovensko besedo, pa ga je od jeze razneslo.

A: Kje ste plesali na pustni torek?

B: V „Teatro Verdi“.

A: A, tako. Ali hodite tudj kaj h gledališkim predstavam?

B: Da. V neko šulo v Skedenj.

Zapadnjak: Gospod Franco, svetovahi bi vam da odstopite Franco: Seveda, saj sem pripravljen, vendar pod pogojem, da postavite na moje mesto onega gospoda.